

NL

NL

NL

EUROPESE COMMISSIE

Brussel, 24.1.2011
COM(2010) 614 definitief/4

CORRIGENDUM

Annule et remplace le document COM(2010) 614 final du 28.10.2010
Concerne les versions ES, DA, IT, NL, PT, RO et FI

**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE
RAAD, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET COMITÉ
VAN DE REGIO'S**

**Een geïntegreerd industriebeleid in een tijd van mondialisering
Concurrentievermogen en duurzaamheid centraal stellen**

{SEC(2010) 1272}

{SEC(2010) 1276}

INHOUDSOPGAVE

1.	Europa heeft industrie nodig	4
2.	Een frisse benadering van het industriebeleid.....	5
3.	Betere randvoorwaarden voor de industrie	6
3.1.	Onderzoek van de gevolgen voor het concurrentievermogen en tenuitvoerlegging van slimme regelgeving	6
3.2.	Ondernemingen gemakkelijker toegang bieden tot financiering	8
4.	Versterking van de interne markt.....	9
4.1.	Ontwikkeling van de interne markt en handhaving van intellectuele-eigendomsrechten.....	9
4.2.	Mededingingsbeleid	11
4.3.	Verbetering van de infrastructuur	12
4.4.	Normalisatie	13
5.	Een nieuw beleid voor industriële innovatie.....	14
5.1.	Industriële innovatie.....	14
5.2.	Reservoir van kennis en vaardigheden.....	17
6.	Profiteren van de globalisering	18
6.1.	Handel en internationale reglementering	18
6.2.	Het waarborgen van de toegang tot grondstoffen en cruciale producten.....	21
7.	Het bevorderen van de modernisering van de industrie.....	22
7.1.	Efficiënt en koolstofarm gebruik van hulpbronnen en energie.....	22
7.2.	Structurele overcapaciteiten	24
7.3.	Voortbouwen op maatschappelijk verantwoord ondernemerschap	26
8.	De sectorspecifieke dimensie – een doelgerichte aanpak	26
8.1.	Ruimtevaart: stuwende kracht voor innovatie en concurrentievermogen ten dienste van de burger.....	27
8.2.	Duurzame mobiliteit.....	29
8.3.	Aanpakken van maatschappelijke uitdagingen	30
8.4.	Versterking van het concurrentievermogen van de EU via de waardeketen	32
8.5.	Aandacht voor de problemen van de energie-intensieve industrieën.....	33
8.6.	Een versterkte sectorale aanpak	34

9. Conclusies: een nieuwe EU-governance voor het industriebeleid..... 34

1. EUROPA HEEFT INDUSTRIE NODIG

Nu meer dan ooit heeft Europa zijn industrie en heeft de industrie Europa nodig. De interne markt, met haar 500 miljoen consumenten, 220 miljoen werkenden en 20 miljoen ondernemers, is een belangrijk instrument bij de verwezenlijking van een concurrerend industrieel Europa. De verwerkende industrie is goed voor een op de vier banen in de particuliere sector in de Europese Unie en minstens nog een op de vier is te vinden in de verwante diensten die als leverancier of klant van de industrie afhankelijk zijn. 80% van alle onderzoeks- en ontwikkelingsinspanningen in de particuliere sector komt voor rekening van de industrie – zij is de motor van innovatie en biedt oplossingen voor de uitdagingen waarvoor onze samenlevingen staan.

Het is belangrijk de productiviteit in de **verwerkende industrie en de verwante diensten** te verhogen om de basis te leggen voor herstel van de groei en werkgelegenheid, de EU-economie weer gezond en duurzaam te maken en ons sociaal model veilig te stellen. De industrie staat daarom centraal in het nieuwe groeimodel voor de EU-economie zoals uiteengezet in de Europa 2020-strategie.

Door de financiële en economische crisis zijn wij weer gaan beseffen hoe belangrijk een **sterke, concurrerende en gediversifieerde waardeketen in de verwerkende industrie** voor het concurrentievermogen en het werkgelegenheidspotentieel van de EU is. Deze mededeling schetst een strategisch kader voor een nieuw geïntegreerd industriebeleid, dat het economisch herstel en de werkgelegenheid zal bevorderen door in de EU voor een florerende industrie van wereldklasse te zorgen.

Het mkb is goed voor ongeveer twee derde van de werkgelegenheid in de industrie en een groot deel van het groei- en werkgelegenheidspotentieel van de industrie in de EU is gelegen in haar springlevende en dynamische kleine en middelgrote ondernemingen. In het nieuwe geïntegreerde industriebeleid van de EU moet alles dus draaien om de bevordering van de oprichting, groei en internationalisering van kleine en middelgrote ondernemingen.

De laatste tien jaar is het **wereldwijde ondernemingsklimaat** radicaal veranderd¹. Dit houdt voor de Europese industrie zowel uitdagingen als kansen in: het industriebeleid moet de industrie helpen deze kansen aan te grijpen. De Europese industrie concurreert met China, Brazilië, India en andere opkomende economieën ook op hoogwaardige producten. Technologie, ICT en vaardigheden winnen aan betekenis voor het internationale concurrentievermogen. Internationale waardeketens zijn hoe langer hoe meer onderling verbonden en de concurrentie om schaarse energie en grondstoffen wordt steeds feller. De EU-industrie moet ook een leidende rol spelen bij de overgang naar een koolstofarme, hulpbronnenefficiënte economie.

Er zijn redenen om vertrouwen te hebben in het vermogen van de EU-industrie om deze uitdagingen te boven te komen en de groeimotor in de Europese economie te blijven. Tot het uitbreken van de financiële en economische crisis heeft de **Europese industrie** het in deze snel veranderende omgeving tamelijk goed gedaan. Zij had in de laatste tien jaar haar aandeel in de wereldhandel weten te handhaven, ondanks de grote druk van nieuwe concurrenten. De

¹ DG Ondernemingen en industrie: 'EU Manufacturing Industry: What are the Challenges and Opportunities for the Coming Years?'.
http://ec.europa.eu/enterprise/policies/manufacturing/index_en.htm

industrie zelf is goed voor 75% van de uitvoer. Sectoren als de farmaceutische industrie en de machinebouw ontwikkelden zich zeer goed. Ook de automobiel-, chemische en lucht- en ruimtevaartindustrie breidden uit. Weliswaar **zakte de industriële productie** als gevolg van de economische crisis aanvankelijk **tijdelijk in**, maar er volgde een krachtig herstel toen de wereldhandel weer aantrok en de overtollige voorraden werden weggewerkt. Natuurlijk werden sommige sectoren zwaarder en voor langere tijd getroffen dan andere.

Een dynamische en zeer concurrerende verwerkende sector kan de middelen en veel van de oplossingen bieden voor de maatschappelijke uitdagingen waarvoor de EU zich geplaatst ziet, zoals klimaatverandering, gezondheid en vergrijzing, en de ontwikkeling van een gezonde en veilige samenleving en een florerende sociale markteconomie.

De noodzakelijke **overgang naar een duurzamere, meer inclusieve en hulpbronnenefficiënte economie** zal moeten worden ondersteund door zowel horizontaal als sectorgericht beleid op alle niveaus en vereist een krachtigere Europese governance en sociale dialoog.

2. EEN FRISSE BENADERING VAN HET INDUSTRIEBELEID

Deze mededeling stelt een frisse benadering van het industriebeleid voor, die de Europese economie op een dynamische groeikoers zal zetten en het concurrentievermogen van de EU zal versterken, groei en banen zal opleveren en de overgang naar een koolstofarme en hulpbronnenefficiënte economie mogelijk zal maken.

In een ambitieuze strategie voor een nieuw industrieel mededingingsbeleid moeten het concurrentievermogen en de duurzaamheid van de Europese industrie centraal staan. Dit betekent dat het industriebeleid ruimer moet worden opgevat.

Ten eerste gaat het om die beleidsmaatregelen die gevolgen hebben voor de kosten, prijzen en innovatieconcurrentie van de industrie en de afzonderlijke sectoren, zoals het normalisatie- en innovatiebeleid, of sectorgericht beleid, bijvoorbeeld ter bevordering van de innovatieprestaties van afzonderlijke sectoren.

Ten tweede **moet rekening worden gehouden met de gevolgen van alle andere beleidsinitiatieven voor het concurrentievermogen**, bijvoorbeeld op gebieden als vervoer, energie, milieu, sociaal beleid en consumentenbescherming, maar ook de interne markt of de handelspolitiek. Dit zijn essentiële bestanddelen van het totale pakket aangezien zij een grote invloed kunnen hebben op de kosten, prijzen en innovatieconcurrentie van de industrie.

Deze frisse benadering wordt gekenmerkt door:

- **De combinatie van een horizontale basis en een sectorgerichte toepassing.** De bestaande uitdagingen vergen van de verschillende economische sectoren veeleisende aanpassingsinspanningen en ambitieuze overgangstrategieën. **Alle sectoren zijn belangrijk en de Commissie zal voor alle sectoren een op maat gesneden aanpak blijven volgen.** Waar nodig zal de Commissie passende maatregelen overwegen om de consumenten te informeren en in bepaalde sectoren industriële excellentie te bevorderen. **Gecoördineerde Europese beleidsresponsen.** De wereldwijde arbeidsverdeling is aan het intensiveren en het concept van nationale sectoren of industrieën met geringe interactie met andere sectoren of de rest van de wereld stemt steeds minder met de werkelijkheid overeen.

- **De hele waarde- en aanvoerketen** moet in aanmerking worden genomen, van de toegang tot energie en grondstoffen tot de dienstverlening na verkoop en de recyclage van materialen. En sommige onderdelen van deze keten bevinden zich onvermijdelijk buiten Europa; vandaar dat alle industrieën een "globaliseringsreflex" moeten hebben.
- **De Commissie zal regelmatig verslag uitbrengen over het concurrentievermogen, het industriebeleid en de industriële prestaties van de EU en de lidstaten.** Aangezien veel van de relevante randvoorwaarden voor een concurrerende en duurzame industrie op nationaal niveau worden vastgesteld, moet de monitoring niet alleen betrekking hebben op de concurrentieprestaties maar ook op het mededingingsbeleid².

Het welslagen van dit nieuwe industriebeleid zal zich rechtstreeks vertalen in meer groei en werkgelegenheid en een beter internationaal concurrentievermogen van de Europese industrie. Voorts moeten het hulpbronnen- en energieverbruik en de broeikasgasemissies losgekoppeld worden van de productiegroei, in overeenstemming met de algemene doelstellingen van de Europa 2020-strategie.

3. BETERE RANDVOORWAARDEN VOOR DE INDUSTRIE

3.1. Onderzoek van de gevolgen voor het concurrentievermogen en tenuitvoerlegging van slimme regelgeving

Hoewel de EU over goed ontwikkelde wet- en regelgeving beschikt, is er nog aanzienlijke ruimte voor betere regelgeving op Europees en nationaal niveau. Een verdere stap in de richting van **slimme regelgeving**³ op alle regelgevingsniveaus en op alle beleidsterreinen die van invloed zijn op het concurrentievermogen van de industrie, is van wezenlijk belang. Hieraan kleven twee dimensies.

Om te beginnen moet ervoor gezorgd worden dat alle beleidsvoorstellen met aanzienlijke gevolgen voor de industrie grondig op hun effecten op het concurrentievermogen worden geanalyseerd. Voorbeelden van dergelijke maatregelen zijn de nieuwe wetgeving voor de interne markt, belangrijke reguleringen van de financiële markten die van invloed kunnen zijn op de toegang tot financiering, en de nieuwe wetgeving op het gebied van klimaatverandering en milieu. **De analyse van de gevolgen voor het concurrentievermogen zou moeten worden verricht in het kader van de bestaande effectbeoordelingen**, en wel als volgt:

- door de algemene effecten van een voorstel op het concurrentievermogen te beoordelen en te melden, ook op de investeringen, kosten en prijzen, de innovatie in de industrie en de afzonderlijke sectoren, en de klanttevredenheid, waarbij met name rekening moet worden gehouden met de potentiële wisselwerkingen tussen een beleidsvoorstel en andere bestaande of voorgenomen wet- en regelgeving;
- door voor transparantie van de geplande effectbeoordeling te zorgen door voor alle initiatieven die mogelijk aanzienlijke gevolgen hebben, met name voor het concurrentievermogen, routekaarten te publiceren;

² Werkdocument van de diensten van de Commissie over de concurrentieprestaties en het mededingingsbeleid van de lidstaten SEC(2010)1272. De belangrijkste bevindingen van dit verslag met betrekking tot de uitdagingen die veel EU-lidstaten gemeen hebben, worden in de tekstboxen weergegeven.

³ COM(2010) 543.

- door bedrijven en andere belanghebbenden om advies te vragen bij de voorbereiding van belangrijke wetgevingsinitiatieven via de raadpleging van belanghebbenden en door hen aan te moedigen gebruik te maken van de routekaarten bij de voorbereiding van hun inbreng in het beleidsvormingsproces;
- door ervoor te blijven zorgen dat alle belangrijke Commissievoorstellen die aanzienlijke gevolgen kunnen hebben, waaronder actieplannen (en mandaten voor handelsbesprekingen), aan een effectbeoordeling worden onderworpen en worden voorgelegd aan de Raad voor effectbeoordeling;
- door in de routekaarten bij het jaarlijks werkprogramma aan te geven welke maatregelen aan een effectbeoordeling zullen worden onderworpen.

Het tweede element is de **evaluatie achteraf** van de gevolgen van wetgeving voor het concurrentievermogen. De stelselmatige evaluaties van wetgeving moeten een integrerend deel gaan uitmaken van slimme regelgeving. Evaluatie van de resultaten zal leiden tot een meer responsieve, empirisch onderbouwde en transparante beleidsvorming en nieuwe mogelijkheden aan het licht brengen voor de verbetering van de kwaliteit van wetgeving, vereenvoudiging en vermindering van de administratieve lasten. Aangezien de wetgeving in het verleden van nature gericht was op primaire doelstellingen (zoals de totstandbrenging van de regelgeving voor de interne markt, het halen van milieudoelstellingen, enz.), werden mogelijke spillover-effecten voor het concurrentievermogen van de industrie en met name het cumulatieve effect van wetgeving niet altijd volledig geëvalueerd. De Commissie is dus voornemens om in aanvulling op de evaluatie van afzonderlijke stukken wetgeving uitgebreidere beleidsevaluaties te verrichten. Bij deze "geschiktheidscontroles" zal worden beoordeeld of het regelgevingskader voor een beleidsterrein geschikt is voor het beoogde doel en wat eventueel verbeterd moet worden. Hiermee wordt beoogd te veel bureaucratie te vermijden en de in de loop der tijd ontstane wetgevingsstructuur te stroomlijnen door overlappingen, lacunes, inconsistenties en achterhaalde maatregelen op te sporen. De ervaring die is opgedaan met de vereenvoudiging van wetgeving in het kader van de "Nieuwe aanpak" voor de interne markt voor goederen kan in dit verband waardevol zijn.

Ondanks de aanzienlijke vooruitgang die de afgelopen jaren is geboekt, staat de overgrote meerderheid van de lidstaten nog steeds voor herkenbare en ernstige uitdagingen met betrekking tot slimme regelgeving en het ondernemingsklimaat, met name voor het mkb. Er zijn grotere en meer stelselmatige inspanningen van de lidstaten nodig om de administratieve lasten te beperken, betere regelgeving en e-overheidsbeleid na te streven, het "denk eerst klein"-principe toe te passen en steunregelingen te vereenvoudigen. Dankzij de uitwisseling van best practices tussen beleidsmakers kunnen beleidsdoelstellingen op een minder bureaucratische manier worden verwezenlijkt.

Ook moet verder gewerkt worden aan de verbetering van het ondernemingsklimaat, met name voor het mkb. In dit opzicht is in het kader van de Lissabonstrategie en de in juni 2008 door de Commissie goedgekeurde **Small Business Act**⁴ al veel vooruitgang geboekt. Er moet echter absoluut voor nog meer vooruitgang gezorgd worden door de stelselmatige toepassing van het "denk eerst klein"-principe en door nieuwe initiatieven ter ondersteuning van het concurrentievermogen van het mkb, zoals toegang tot eomarkten en eco-innovatie, en samenwerking tussen ondernemingen en internationalisatie.

⁴ COM(2008) 394.

De Commissie zal:

- *in het kader van het effectbeoordelingsproces alle belangrijke nieuwe beleidsvoorstellen met grote gevolgen voor de industrie uitgebreider op hun effecten op het concurrentievermogen analyseren, en evaluaties achteraf en "geschiktheidscontroles" van EU-wetgeving verrichten, ook met het oog op het concurrentievermogen van de industrie (vanaf 2011);*
- *de Small Business Act aan een kritisch onderzoek onderwerpen teneinde het ondernemingsklimaat voor het mkb verder te verbeteren en op nieuwe vraagstukken zoals de toegang tot ecomarkten en eco-innovatie, de samenwerking tussen ondernemingen en internationalisatie in te gaan. (2010)*

De lidstaten wordt verzocht:

- *te zorgen voor een beoordeling van de effecten van hun eigen belangrijke beleidsvoorstellen op het concurrentievermogen van de industrie en "geschiktheidscontroles" van hun eigen wetgeving door te voeren;*
- *de Small Business Act te implementeren, het ondernemingsklimaat verder te verbeteren en "eerst kleinte denken".*

3.2. Ondernemingen gemakkelijker toegang bieden tot financiering

De **financiële markten** moeten absoluut **veerkrachtiger en efficiënter** gemaakt worden en er moet voor worden gezorgd dat zij de juiste prikkels hebben om de reële economie en investeringen te financieren in plaats van te speculeren op de financiële markt. De regulering van de financiële markt mag echter niet de financieringsbehoeften van de reële economie op de kortere termijn en het vermogen van ondernemingen om zich tegen risico's in te dekken, in gevaar brengen.

Door de meeste lidstaten wordt de toegang tot financiering aangemerkt als een belangrijk knelpunt, met name voor de financiering van het mkb en van innovatie. Veel landen hebben gebruikgemaakt van het kader voor tijdelijke staatssteun om economische herstelmaatregelen te ontwikkelen. De lidstaten hebben met name de regelingen voor uitvoerkredieten, uitvoerverzekeringen en kredietgaranties voor het mkb uitgebreid. Te late betalingen door de overheid vormen in de meeste landen nog steeds een probleem en in sommige landen is duidelijk ruimte voor een aanzienlijke verkorting van de betalingstermijnen.

In de nasleep van de financiële en economische crisis blijft **toegang tot financiering** voor bedrijven een groot probleem, met name voor het mkb. De beschikbaarheid van kredieten is nog niet zoals die voordien was en de financiële markten blijven risico's mijden. De Commissie heeft met financiële instellingen en vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven het SME Finance Forum opgericht om best practices te beoordelen en te propageren en nieuwe innovatieve oplossingen te vinden om de toegang van bedrijven, en met name het mkb, tot financiering te waarborgen.

Modernisering van de industriële basis van Europa en de infrastructuur waarop die rust, vergt aanzienlijke nieuwe investeringen waarvoor **meer particulier kapitaal voor productieve investeringen** nodig is, met name via durfkapitaalmarkten. Dit geldt met name voor de financiering van startende ondernemingen, sterk groeiende bedrijven en onderzoek,

ontwikkeling en innovatie, die dikwijls niet uit eigen middelen kunnen worden gefinancierd. Gezien de huidige verslechtering van de overheidsfinanciën in verscheidene lidstaten, moeten nieuwe en innovatieve oplossingen worden verkend, waaronder regelingen die door het regionaal beleid van de EU en het GLB voor de agrovoedingssector worden medegefinancierd, teneinde efficiënte en doeltreffende financiële steun te waarborgen om de financiering met overheidsmiddelen en stimuleringsmechanismen te helpen afstemmen op de strategische doelstellingen van de EU.

Grootschalige particuliere investeringsprojecten en investeringen in de infrastructuur zijn ook afhankelijk van goed functionerende financiële markten. Zij kunnen privaat en publiek kapitaal van buiten de EU aantrekken, waaronder **buitenlandse directe investeringen** uit staatsinvesteringsfondsen. Het is van essentieel belang dat dergelijke fondsen functioneren in een open investeringsklimaat en bepaalde normen inzake transparantie en governance in acht nemen, overeenkomstig de door het IMF en de OESO vastgestelde best practices.

De Commissie zal:

- *overeenkomstig de mededeling over de volgende stappen in de hervorming van financiële diensten⁵ met wetgeving komen om ervoor te zorgen dat de financiële markten veerkrachtiger en efficiënter worden en tegelijk de financieringsbehoeften van de reële economie daar niet onder te lijden hebben. Mogelijke gevolgen voor de toegang tot financiering, met name voor het mkb, zullen worden geëvalueerd en volledig worden meegenomen in de voorbereiding van toekomstige wetgeving;*
- *onderzoeken of in de komende programmeringsperiode na 2013 de Europese financiële instrumenten opnieuw kunnen worden georiënteerd om de tekortkomingen op de markt bij de financiering van kleine ondernemingen en innovatie te helpen overwinnen;*

De lidstaten wordt verzocht best practices te ontwikkelen en uit te wisselen op het gebied van overheidsregelingen inzake toegang tot financiering (2011/2012).

4. VERSTERKING VAN DE INTERNE MARKT

4.1. Ontwikkeling van de interne markt en handhaving van intellectuele-eigendomsrechten

De interne markt is de laatste 20 jaar een van de belangrijkste motoren van de economische groei in de Europese Unie geweest. Zij heeft voor de industrie in de EU tot een aanzienlijke verlaging van de kosten van grensoverschrijdende handel, meer concurrentie en schaal- en toepassingsvoordelen gezorgd dankzij de aanwezigheid van een Europese markt. Toch zijn er nog steeds een aantal belemmeringen. Daartoe behoren uiteenlopende nationale voorschriften, dubbele procedures en problemen bij de toegang tot sommige marktsectoren. De Single Market Act heeft ten doel deze belemmeringen uit de weg te ruimen en tegelijk het vertrouwen in de interne markt te vernieuwen: het vertrouwen van het bedrijfsleven, de werknemers, de investeerders en de consumenten dat zij allemaal van een interne markt zullen profiteren die voor een zeer concurrerende sociale markteconomie zorgt.

⁵ COM(2010) 301.

Op talrijke wetgevingsgebieden die relevant zijn voor de economische bedrijvigheid heeft een omvangrijke **onderlinge aanpassing van de wetgevingen** plaatsgevonden. Niettemin hebben de Europese industrie en burgers nog steeds te maken met 27 zeer gedetailleerde uiteenlopende juridische randvoorwaarden op nationaal en regionaal niveau. Dit staat de efficiënte toewijzing van middelen in Europa en het concurrentievermogen van de Europese industrie in de weg. Het is dus belangrijk de bestaande wetgeving en administratieve procedures door te lichten om te **zien waar ruimte is voor verdere efficiëntie bevorderende harmonisatie**. Hoewel met sommige van deze werkzaamheden al begonnen is, moet er op veel gebieden nog het nodige worden gedaan.

Bedrijfsgerelateerde diensten zoals logistiek, facility management, vormgeving, marketing en reclame worden voor de moderne industrie steeds belangrijker. Zij zijn belangrijke productiefactoren en verhogen de waarde van producten. Weliswaar heeft de tenuitvoerlegging van de dienstenrichtlijn administratieve belemmeringen voor de grensoverschrijdende dienstverlening uit de weg geruimd, maar er zijn nog andere gebieden waarop nog steeds belemmeringen bestaan en waar de werking van de interne markt voor diensten verbeterd moet worden. Industriële gebruikers van externe diensten worden dus geconfronteerd met een markt die sterk versnipperd en niet transparant is en waar het dikwijls ontbreekt aan welomschreven kwaliteitsnormen. Deze problemen moeten dringend opgelost worden om een florerende interne markt in bedrijfsgerelateerde diensten tot stand te kunnen brengen.

Verbeteringen in het **Europees stelsel van intellectuele-eigendomsrechten** zijn van essentieel belang en hadden allang doorgevoerd moeten worden, met name een doeltreffend EU-octrooi en systeem voor de behandeling van octrooigeschillen. Een doeltreffender toekenning, beheer en gebruik van intellectuele-eigendomsrechten zijn een essentiële voorwaarde om de O&O- en innovatie-inspanningen vrij te maken die cruciaal zijn voor een blijvend concurrentievermogen. Bovendien moet de toekenning van deze rechten gepaard gaan met een doeltreffende handhaving. Steeds meer verschillende sectoren en individuele ondernemingen zijn het slachtoffer van **namaak en piraterij** in de interne markt en daarbuiten. De namaak van goederen zoals farmaceutische producten, elektronische apparatuur en auto-onderdelen kan ernstige gezondheids- en veiligheidsrisico's veroorzaken en is bovendien schadelijk voor de winstgevendheid van de industrie en de prikkel tot innoveren.

De Commissie zal:

- *voor de tijdige uitvoering van de Single Market Act zorgen;*
- *een meerjarenactieplan van de EU opstellen om het markttoezicht in de EU uit te breiden. Bovendien zal zij in samenwerking met de nationale douane- en markttoezichtautoriteiten richtsnoeren voor douanecontrole op het gebied van productveiligheid uitwerken;*
- *de EU-wetgeving op geselecteerde gebieden, waaronder met name het vrije verkeer van goederen, doorlichten teneinde na te gaan waar de kosten van grensoverschrijdend zakendoen door verdere harmonisatie aanzienlijk kunnen worden verminderd;*
- *een groep op hoog niveau inzake bedrijfsgerelateerde diensten in het leven roepen die zich zal bezighouden met marktlemten, normen en innovatie en internationale handelsvraagstukken in bedrijfstakken als logistiek, facility management, marketing en reclame (2012);*

- *in november 2010 haar toekomstige maatregelen uiteenzetten om de handhaving van intellectuele-eigendomsrechten te verbeteren, waaronder met name een initiatief ter versterking van het Europees Waarnemingscentrum voor namaak en piraterij.*

De Raad en het Europees Parlement wordt verzocht:

- *dringend de voorstellen voor een EU-octrooi en een uniform systeem voor de behandeling van octrooigeschillen goed te keuren zodat de eerste octrooien in 2014 kunnen worden verleend;*
- *best practices en materiaal te ontwikkelen en uit te wisselen met betrekking tot markttoezicht, douane en algemene bedrijfsondersteuning ter verbetering van de handhaving van intellectuele-eigendomsrechten.*

4.2. Mededingingsbeleid

Functionerende concurrerende markten dragen op verschillende manieren bij tot het concurrentievermogen van de Europese industrie. Concurrentie is een motor van innovatie en efficiëntiewinst en schept prikkels voor bedrijven om hun productiviteit te vergroten. Door gelijke concurrentievoorwaarden te handhaven, maakt het mededingingsbeleid de toegang tot de grote en complexe interne markt mogelijk. Door concurrerende markten neemt ook de druk toe om de nodige efficiëntiewinst te realiseren om concurrerend te worden en te blijven.

Bovendien verschaffen de mededingingsregels specifieke kaders voor de ondersteuning van het concurrentievermogen van de Europese industrie en de overgang naar een meer hulpbronnefficiënte industrie. Door toe te zien op staatssteun, kartelvorming en fusies zorgt de Commissie binnen de interne markt voor niet-vervalste concurrentie. Daarnaast is handhaving van het mededingingsbeleid een belangrijk instrument om Europese bedrijven te beschermen tegen praktijken die schadelijk zijn voor het concurrentievermogen, zoals marktverdeling, het oppotten van capaciteit of de belemmering van grensoverschrijdende activiteiten, die tot hogere prijzen leiden. Dit is met name van belang voor inputmarkten zoals bedrijfsgerelateerde diensten die belangrijk zijn voor het kostenconcurrentievermogen van de Europese bedrijven.

Door voorts de innovatie en productiviteit te verbeteren is het mededingingsbeleid voor Europese bedrijven een doeltreffend instrument om nieuwe vraagstukken inzake het concurrentievermogen in de wereld aan te pakken, waaronder hun positie op internationale markten. Met name controle op fusies is een belangrijk instrument om ondernemingen de mogelijkheid te bieden via fusies te herstructureren teneinde hun bereik te vergroten, en er tegelijkertijd voor te zorgen dat de Europese industriële klanten en de consumenten beschermd worden tegen prijsstijgingen en andere concurrentiebeperkende effecten.

Controle op staatssteun is van essentieel belang om verstoringen van de interne markt te voorkomen; bovendien draagt de opstelling van staatssteunregels bij tot de bevordering van het concurrentievermogen van de industrie in Europa. Staatssteunregels bieden een kader dat de investeringen van de lidstaten oriënteert op het uit de weg ruimen van geconstateerde tekortkomingen op de markt.

4.3. Verbetering van de infrastructuur

Het concurrentievermogen van de Europese industrie is in belangrijke mate afhankelijk van de kwaliteit en efficiëntie van de **infrastructuurdiensten op het gebied van energie, vervoer en communicatie**. Deze netwerken moeten absoluut worden verbeterd en gemoderniseerd. De vervoersnetwerken moeten worden verbeterd om een einde te maken aan knelpunten en om grensoverschrijdende verbindingen te verbeteren. De energienetwerken moeten worden verbeterd en gemoderniseerd om daarin intelligente netwerken op te nemen, de integratie van hernieuwbare energiebronnen te vergemakkelijken, te zorgen voor een volledig functionele interne energiemarkt en de voorzieningszekerheid te verbeteren. Nog meer inspanningen zijn nodig om de infrastructuur in de nieuwe lidstaten en minder ontwikkelde regio's te verbeteren. Deze verbeteringen vergen massale investeringen en de ontwikkeling van innovatieve financieringsoplossingen zoals projectobligaties en publiek-private partnerschappen. Het kerninitiatief Digitale agenda illustreert de uitdagingen en stelt beleidsoplossingen voor op het gebied van communicatie. Evenzo zullen de ophanden zijnde mededeling over de energie-infrastructuur en het witboek over duurzaam vervoer op dit onderwerp ingaan wat de energie- en vervoersinfrastructuur betreft. Het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) en het Cohesiefonds spelen een belangrijke rol in de ontwikkeling en verbetering van deze infrastructuur.

Concurrentie, de efficiëntie van particuliere en openbare diensten, en de infrastructuur zijn in hoge mate bepalend voor het industriële concurrentievermogen in de lidstaten. In veel lidstaten blijft de toenemende concurrentie in de netwerkindustrieën een probleem. In sommige lidstaten vragen de wegvervoers- en energie-infrastructuur aandacht. Langdurige vergunningsprocedures en de acceptatie door de bevolking vormen ook belangrijke belemmeringen voor de ontwikkeling van infrastructuur.

Sommige Europese netwerkdiensten worden dikwijls tegen **een relatief hoge prijs** aangeboden. De gemiddelde Europese elektriciteitsstarieven zijn internationaal gezien hoog. In de energiesector moet daarom de interne markt doeltreffend worden uitgevoerd en het onlangs goedgekeurde derde energiepakket is hierbij een belangrijk instrument. Een betere handhaving van de mededingingsregels in de sector is nodig om de concurrentievervalsingen zoals misbruik van een dominante positie door marktdeelnemers terug te dringen. Als dit probleem niet wordt aangepakt, neemt het risico van delocalisering toe.

Ten slotte moeten de verschillende energie-, vervoers- en **communicatienetwerken verder geïntegreerd** worden om nieuwe concurrerende diensten te kunnen leveren. Tegelijkertijd **zou deze integratie ook nieuwe bronnen van groei en innovatie ontsluiten**.

De Commissie zal:

- *concrete maatregelen nemen om een efficiënte interne markt op het gebied van weg-, lucht- en spoorwegvervoer en de scheepvaart verder te ontwikkelen (komend witboek over het vervoersbeleid) en knelpunten in het vervoer uit de weg te ruimen door middel van de aanstaande herziening van de TEN-T-richtsnoeren gebaseerd op een nieuwe methodologie voor TEN-T-planning rond een te creëren kernnetwerk;*
- *een energie-infrastructuurpakket goedkeuren om onder meer de ontwikkeling van een interne energiemarkt te ondersteunen door ontbrekende infrastructuurverbindingen van Europees belang aan te pakken en de nodige instrumenten voorstellen om die tijdig te verwezenlijken;*

- *haar inspanningen opvoeren om de energiemarkten in de EU te liberaliseren teneinde voor meer concurrentie in de energiesector te zorgen en te vermijden dat de Europese industrie op de wereldmarkten benadeeld wordt;*
- *samen met de EIB-groep een strategie ontwikkelen voor de financiering van infrastructuur, waaronder de invoering van EU-projectobligaties en de bevordering van publiek-private partnerschappen.*

De lidstaten wordt verzocht:

- *bijzondere aandacht te besteden aan het wegnemen van geconstateerde knelpunten in het vervoer en de grensoverschrijdende koppeling van energienetwerken;*
- *het derde pakket voor de interne energiemarkt spoedig uit te voeren.*

4.4. Normalisatie

Eén belangrijk beleidsonderdeel om economische voordelen van harmonisatie en schaalvoordelen te behalen, is **normalisatie**, op Europees, internationaal of nationaal niveau. Ook de markten zelf generen vaak feitelijke normen door technologisch leiderschap, marktafspraken en/of overheersende marktpositie.

Europese normen spelen al een belangrijke rol bij het vergemakkelijken van de marktpenetratie van innovatieve goederen en de verlaging van de productiekosten. Een concurrerend normalisatieproces, waarbij diverse technologieleveranciers op hun merites concurreren, ondersteunt het industriebeleid door ervoor te zorgen dat industriële klanten en uiteindelijk de consument profiteren van normen waarbij technologieën niet zodanig geprijsd zijn dat zij elke concurrentie tarten. Voor de verwerkende industrie is de algemene doelstelling in de komende tien jaar om een **normenstelsel voor Europa** te ontwikkelen dat aan de verwachtingen van de marktdeelnemers en de Europese overheden beantwoordt. Dit moet worden verwezenlijkt in een snel veranderende wereld en samenleving, en moet bij voorkeur ook de Europese invloed buiten de interne markt in de geglobaliseerde economie bevorderen. Europa moet ook aanvullende maatregelen nemen om zijn strategische positie in het internationale normalisatieproces te handhaven.

Daarnaast moeten normen worden aangepast om het Europees beleid grote problemen zoals klimaatverandering, duurzaamheid, vergrijzing en innovatie in het algemeen te helpen aanpakken. Normen moeten van meet af aan een integrerend deel gaan uitmaken van onderzoek en beleidsontwikkeling. Door de ontwikkeling van Europese of internationale normen voor deze nieuwe verhandelbare goederen en technologieën (zoals nanotechnologie en andere belangrijke sleuteltechnologieën, elektrische auto's, gezondheidstechnologieën, energie-efficiënte producten, hernieuwbare energiebronnen en andere milieutechnologieën, en bedrijfsgerelateerde diensten) te stimuleren, kan Europa een concurrentievoordeel voor haar ondernemingen creëren en de handel vergemakkelijken. Als normen deze rol als voorwaardenschepper voor innovatie zoals beschreven in het EU-kerninitiatief Innovatie-Unie, willen spelen, dan moet Europa flexibelere methoden ontwikkelen voor het werken met normalisatiedeskundigen en hun op hun beurt vragen het hele scala aan producten te gebruiken (specificaties, workshop agreements) om het Europees beleid zodanig te ondersteunen dat het voor zijn doel geschikt is. Op deze manier zullen op innovatieve terreinen sneller en flexibeler normen kunnen worden ontwikkeld.

De efficiëntie en doeltreffendheid van de Europese normalisatie moeten worden geoptimaliseerd door krachtigere structuren voor geharmoniseerde normen, betere normalisatieprocessen op alle niveaus en de snelle goedkeuring van de best beschikbare wereldnormen te bevorderen, daar waar wereldwijde normalisatiepraktijken goed gevestigd zijn, zoals in de ICT-sector. Normen mogen geen extra lasten met zich meebrengen, bv. voor het mkb. In plaats daarvan moeten zij leiden tot efficiëntiewinst en als prikkel voor innovatie fungeren. Het uiteindelijke doel moet convergentie van de normen op wereldniveau zijn.

De Commissie zal:

begin 2011 door middel van een mededeling over normalisatie en een wetgevingsvoorstel een strategie presenteren om de Europese normalisatie in een snel veranderende wereld en samenleving een sterkere rol te geven. Hiertoe behoren het versnellen van normalisatieprocessen, onder andere in de ICT-sector, een ruimere betrokkenheid van het mkb en andere belanghebbenden en de ontwikkeling van normen voor diensten. In de mededeling zullen ook mogelijkheden worden onderzocht om er op langere termijn voor te zorgen dat het normalisatiesysteem in staat is zich aan te passen aan de snel veranderende omgeving en bij te dragen tot de in- en externe Europese strategische doelstellingen, onder meer via een onafhankelijk onderzoek.

5. EEN NIEUW BELEID VOOR INDUSTRIËLE INNOVATIE

5.1. Industriële innovatie

De uitdagingen van de wereldwijde concurrentie en het streven naar meer duurzaamheid vereisen innovatie van het hoogste niveau. Innovatie is een belangrijke drijvende kracht achter productiviteit, efficiënter gebruik van energie en grondstoffen, beter presterende goederen en diensten, en het creëren van nieuwe markten. Europa schiet echter tekort bij het omzetten van onze uitmuntende ideeën in verkoopbare goederen en diensten. Een nieuw beleid inzake industriële innovatie is nodig om de snellere ontwikkeling en het sneller op de markt brengen van goederen en diensten aan te moedigen, en ervoor te zorgen dat ondernemingen van de EU de eerste zijn die zulke nieuwe goederen en diensten kunnen aanbieden. Zonder dergelijke innovatie zullen de Europese ondernemingen niet in staat zijn met succes te concurreren op de wereldmarkt, noch in technologiegedreven noch in meer traditionele bedrijfstakken.

Het kerninitiatief Innovatie-Unie geeft de algemene benadering aan voor een succesvol en typisch Europees innovatiemodel. Er is dringend behoefte aan betere coördinatie van onderwijs, O&O en innovatie-inspanningen, een meer coherente aanpak van de samenwerking met de rest van de wereld op de gebieden wetenschappelijk onderzoek, technologie en innovatie, een wereldwijde aanpak van de uitdagingen waarmee de maatschappij geconfronteerd wordt, het creëren van een vlak speelveld voor O&O en innovatie, betere toegang tot financierings- en risicokapitaal, en passende aandacht voor zowel concurrentievermogen als maatschappelijke uitdagingen.

Een belangrijke uitdaging is gebruik te maken van de voorsprong van Europese onderzoekers op het gebied van nieuwe technologieën, en die snel te ontwikkelen en op de markt te brengen. **Sleuteltechnologieën**⁶ zoals industriële biotechnologie, nanotechnologie, geavanceerde materialen, fotonica, micro- en nano-elektronica, en geavanceerde

⁶ COM(2009) 512.

fabricagesystemen kunnen een basis bieden voor een grote verscheidenheid van nieuwe processen, goederen en diensten, en zelfs voor de ontwikkeling van geheel nieuwe bedrijfstakken in het komende decennium. Europa heeft een leidende positie op het gebied van wetenschappelijk onderzoek, maar de tijdige inzet en acceptatie van deze technologieën door het bedrijfsleven van de EU, ook door kmo's, dient gewaarborgd te worden. Nauwere samenwerking inzake technologiebeleid en –programma's, betere toegang tot financiering, en meer ondersteuning voor proef- en demonstratieprojecten zijn essentieel voor het versnellen van de ontwikkeling van commerciële technologieën. Tijdige internemarktwetgeving, snellere vastlegging van normen, vroegtijdig reageren op de behoeften en problemen van consumenten, en commerciële en precommerciële overheidsopdrachten zijn noodzakelijk om een dynamische eengemaakte markt voor innovatieve goederen en diensten te creëren. In het kader van het initiatief Innovatie-Unie is een tussentijdse evaluatie aangekondigd van de richtsnoeren voor staatssteun voor O&O en innovatie, om te verduidelijken welke vormen van innovatie gesteund kunnen worden, waaronder sleuteltechnologieën en innovaties die een oplossing kunnen bieden voor belangrijke maatschappelijke uitdagingen, en hoe zij door de lidstaten het best kunnen worden aangewend.

Lidstaten met bovengemiddelde prestaties op het terrein van innovatie hebben proactief gereageerd op de economische crisis, met name door middel van tijdelijke aanvullende maatregelen om onderzoek en innovatie te stimuleren. Dit gold over het algemeen niet voor landen die minder dan het EU-gemiddelde presteerden, hetgeen wijst op een waarschijnlijk groeiende kloof op het gebied van O&O en innovatie. Voor deze laatste landen is de noodzaak vaardigheden te verbeteren en het aandeel van technologie- en kennisintensieve activiteiten te verhogen nog dwingender.

Het Europese bedrijfsleven moet ook zijn **kennisbasis** versterken om concurrerend te blijven, en dient te investeren in onderzoek en innovatie voor een slimme, duurzame en inclusieve economie. Sinds 2004 heeft de Commissie de oprichting van Europese Technologieplatforms ondersteund, om betrokken partijen uit het bedrijfsleven op EU-niveau bij elkaar te brengen, om een gemeenschappelijke visie op O&O te ontwikkelen, en om feedback over EU-beleid aan te moedigen. Ook zijn er gezamenlijke technologie-initiatieven opgezet om onderzoek op Europees niveau aan te moedigen op terreinen met een hoog innovatiepotentieel. Ten slotte heeft de Commissie ook drie publiek-private partnerschappen gelanceerd als onderdeel van het Europees economisch herstelpakket: "Fabrieken van de toekomst", "Energie-efficiënte gebouwen" en "Groene auto's", om O&O op de middellange en lange termijn te ondersteunen, als reactie op de urgente uitdagingen inzake concurrentievermogen en duurzaamheid in belangrijke industriële sectoren. De kennis- en innovatiegemeenschappen van het **Europees Instituut voor innovatie en technologie** integreren op EU-niveau de gehele innovatieketen van onderwijs en onderzoek tot het op de markt brengen, met de nadruk op krachtige governance, en bieden rolmodellen voor het stimuleren van innovatie.

Beter gebruik van **ICT, voor het concurrentievermogen van het bedrijfsleven, optimaal gebruik van hulpbronnen en innovatie** zal van essentieel belang zijn voor het concurrentievermogen in de toekomst, zoals uiteengezet in het **Europa 2020-kerninitiatief betreffende de digitale agenda**⁷. Het bedrijfsleven in de EU zal hoogstwaarschijnlijk geconfronteerd worden met steeds nijpendere tekorten aan ICT-specialisten en gevorderde ICT-gebruikers. Daarnaast dient een meer innovatief gebruik van ICT in de hele industriële waardeketens aangemoedigd te worden om zakelijke transacties te stroomlijnen, bijvoorbeeld

⁷ COM(2010) 245.

door e-invoicing, en om het algemene concurrentievermogen te verhogen door demonstratieprojecten om de integratie van ondernemingen, met name kmo's, in wereldwijde digitale waardeketens te bevorderen.

Voor een effectief innovatiebeleid hebben we meer inzicht nodig in **sectoriële innovatieprestaties** en potentieel voor de toekomst. De sectorale waarnemingspost voor innovatie heeft centrale uitdagingen in een aantal sectoren geïdentificeerd en op belangrijke verschillen tussen landen en sectoren gewezen. Het is essentieel dat het ontwerp van de beleidsinstrumenten van de EU om structurele verandering en innovatie te ondersteunen, met name in "volwassen" industrieën, verbeterd wordt. Daarnaast kan nauwere sectoroverschrijdende samenwerking creativiteit en innovatie in ondernemingen stimuleren. Daartoe moeten ondernemingen over verder kijken dan hun eigen sector, en zijn er dus nieuwe mechanismen nodig om de kruisbestuiving van ideeën en bedrijfsmodellen te waarborgen. De mogelijkheden voor dergelijke contacten tussen verschillende sectoren dienen verder onderzocht en in beleidsinitiatieven vertaald te worden.

Clusters en netwerken dragen bij tot concurrentievermogen en innovatie door hulpbronnen en deskundigheid bij elkaar te brengen en samenwerking tussen bedrijven, overheden en universiteiten te bevorderen. Regionale, nationale and EU-clusterbeleidsmaatregelen dienen gericht te zijn op het compenseren van bestaande tekortkomingen op de markt en financieringskloven, vooral ook om bruggen te slaan tussen ondernemingen en onderzoeksinstituten. Het regionale beleid en de kaderprogramma's voor onderzoek van de EU helpen regio's "slimme specialisatiestrategieën" in te voeren om hun concurrentievermogen te versterken door innovatie op specifieke gebieden. Voortbouwend op bestaande successen dient de EU meer wereldwijd competitieve clusters en netwerken te ontwikkelen, zowel traditionele als O&O- en innovatieclusters. Door lokale clusters die over heel Europa aan elkaar gekoppeld zijn, kan een kritische massa bereikt worden voor O&O en innovatie, vaardigheden, financiering, de kruisbestuiving van ideeën en ondernemersinitiatieven. De verschillende clusterinitiatieven dienen echter geconsolideerd en gestroomlijnd te worden.

De huidige communautaire kaderregeling inzake staatssteun voor onderzoek en ontwikkeling en innovatie voorziet in een bonus bij de steunintensiteiten voor samenwerkingsprojecten op het gebied van O&O en innovatie, d.w.z. projecten die door minstens twee lidstaten of met medewerking van het mkb worden uitgevoerd. Zij biedt de lidstaten ook de mogelijkheid steun aan te melden ter bevordering van de uitvoering van belangrijke projecten van gemeenschappelijk Europees belang krachtens artikel 107, lid 3, onder b) van het VWEU. De lidstaten zouden kunnen worden aangemoedigd van dit instrument gebruik te maken.

De Commissie zal:

- *een initiatief lanceren om de brede en tijdige ontplooiing, acceptatie en commercialisering van concurrerende sleuteltechnologieën (Key Enabling Technologies) te bevorderen;*
- *industriële onderzoek, ontwikkeling en innovatie met betrekking tot geavanceerde fabricagetechnologieën bevorderen, voortbouwend op het "Fabrieken voor de toekomst"-initiatief, teneinde de modernisering van de industriële basis van de EU te vergemakkelijken en een antwoord te bieden op maatschappelijke uitdagingen als energie-efficiëntie, klimaatverandering en schaarse hulpbronnen;*

- *initiatieven bevorderen om het hoger onderwijs en het bedrijfsleven bij elkaar te brengen, teneinde de kwaliteit van het Europese arbeidspotentieel verder te verbeteren, zoals bijvoorbeeld een "e-skills initiative" gericht op gevorderde ICT-gebruikers in het bedrijfsleven, en de "Universities-Business Forum"-proefactie, die "kennisallianties" tussen universiteiten en het bedrijfsleven financiert;*
- *nieuwe zakelijke ideeën en daaraan gerelateerde fabricagetechnologieën bevorderen die gericht zijn op de ontwikkeling van duurzame, op basis van behoeften van de gebruiker ontworpen producten in de textiel- en kledingsector, en ook in andere grote consumentenmarkten;*
- *beleidsbenaderingen ontwikkelen om het potentieel voor meer kruisbestuiving tussen sectoren, met inbegrip van traditionele verwerkende sectoren en het mkb, te stimuleren;*
- *een nieuwe strategie voor wereldwijd concurrerende clusters en netwerken presenteren, met specifieke acties ter bevordering van wereldwijd concurrerende clusters en netwerken in zowel traditionele als nieuwe bedrijfstakken (in 2011);*
- *de parallelle aanmelding van steun voor grensoverschrijdende samenwerkingsprojecten op het gebied van onderzoek, ontwikkeling en innovatie aanmoedigen.*

De lidstaten wordt verzocht:

- *nauwere samenwerking tussen beleidsmaatregelen betreffende sleuteltechnologieën te bevorderen, teneinde synergieën en complementariteiten bij de toepassing van technologieën te maximaliseren;*
- *"slimme specialisering" te bevorderen door middel van het regionale beleid van de EU, teneinde clusters te ontwikkelen en het innovatievermogen van regio's te verbeteren.*

5.2. Reservoir van kennis en vaardigheden

Het moderniseren van het kennisreservoir van Europa zal een van de hoofddoelen zijn van het **kerninitiatief "Een agenda voor nieuwe vaardigheden en banen"**. Dit initiatief zal helpen de industriële basis van Europa te ondersteunen door actie voor te stellen ter verbetering van het functioneren van onze arbeidsmarkten en om te waarborgen dat onze werkende bevolking over de juiste vaardigheden beschikt. Ondanks de hoge werkloosheid heeft het Europese bedrijfsleven nog steeds moeite werknemers te vinden waarvan de vaardigheden aansluiten op de bestaande vacatures. Het probleem dat het aanbod van en de vraag naar vaardigheden niet op elkaar aansluiten, zal naar verwachting nog toenemen naarmate de werkende bevolking verder slinkt door de bekende demografische factoren. Het moderniseren van de industriële structuren zal behoeften aan nieuwe vaardigheden, nieuwe arbeidsomstandigheden, en meer frequente loopbaanveranderingen met zich brengen. Werknemers hebben ondersteuning in de vorm van flexizekerheid en een leven lang leren nodig om met deze processen om te leren gaan. Meer coördinatie tussen nationale, regionale en plaatselijke overheden, met sterke betrokkenheid van de sociale partners, is noodzakelijk. De rol van het Europees Sociaal Fonds moet versterkt worden met het oog op ondersteuning van actieve arbeidsmarktmaatregelen en betere afstemming van het aanbod van arbeid op de vraag. Nauwe coördinatie tussen de publieke sector en partners in het bedrijfsleven is ook noodzakelijk in het **onderwijs- en opleidingsbeleid**. Het is met name van essentieel belang dat het aantal en de kwaliteit van afgestudeerden op de gebieden natuurwetenschappen, technologie, ingenieurwetenschappen

en wiskunde wordt verhoogd. Ook de aantallen middelbaar opgeleiden dienen te beantwoorden aan de behoeften van snel groeiende sectoren zoals de milieu- en energiesector. Beleidsmaatregelen op EU-niveau kunnen een belangrijke toegevoegde waarde hebben, met name door bij te dragen tot de uitwisselingen van informatie en goede praktijken.

De Commissie zal:

- *de totstandkoming van netwerken van het bedrijfsleven en voor onderwijs en werkgelegenheid verantwoordelijke overheden in de lidstaten aanmoedigen, met het oog op de uitwisseling van informatie en beste praktijken inzake arbeidsmarkten en opleidingsstrategieën;*
- *voorstellen formuleren voor leidende beginselen inzake randvoorwaarden voor het creëren van werkgelegenheid, met inbegrip van het investeren in meer afgestudeerden op de gebieden natuurwetenschappen, technologie, ingenieurwetenschappen en wiskunde.*

De lidstaten wordt verzocht:

- *meer gebruik te maken van het Europees Sociaal Fonds voor de verbetering en herstructurering van kwalificaties.*

6. PROFITEREN VAN DE GLOBALISERING

6.1. Handel en internationale reglementering

Succesvolle liberalisering van de handel door (onder andere) multi- and bilaterale overeenkomsten en de dalende kosten van vervoer en communicatie hebben bijgedragen tot het ontstaan van een dynamische wereldmarkt en tot snelle groei in nieuwe exportmarkten voor de EU. De nieuwe economische zwaargewichten zoals China, India en Brazilië zijn bezig **de nog bestaande productiviteits- en innovatiekloof** met de geïndustrialiseerde wereld **in snel tempo te dichten**. Daarom is het noodzakelijk dat ondernemingen van deze afzetmogelijkheden kunnen blijven profiteren, door te hervormen en te moderniseren om hun concurrentievoordeel te handhaven. Het bedrijfsleven van de EU heeft duidelijk geprofiteerd van deze nieuwe trends in de economische opleving na de crisis, waarin de nieuwe markten aanzienlijke groei hebben vertoond. In de "**Mededeling over de groei van de handel en internationale aangelegenheden**"⁸ wordt de nieuwe benadering van de Commissie inzake handelsbeleid in het kader van de "Europa 2020"-strategie uiteengezet.

Er dient ook en met name voor gezorgd te worden dat deze toenemende concurrentiedruk van de kant van opkomende economieën niet gebaseerd is op **groei strategieën die in belangrijke mate berusten op protectionistische maatregelen** om de uitvoer te bevorderen en geïmporteerde producten te discrimineren. Er zijn bepaalde trends waar te nemen in de richting van oneigenlijk gebruik van niet-tarifaire handelsbelemmeringen, verborgen subsidies, discriminatie bij overheidsopdrachten, gedwongen overdracht van technologie, gemanipuleerde wisselkoersen, en gebrekkig toezicht op de naleving van sociale en milieubeschermingswetgeving. Het is dan ook belangrijk dat dergelijke gevallen van concurrentievervalsing door overheidsingrijpen nauwlettend gevolgd worden, en dat passende actie ondernomen wordt. De **markttoegangsstrategie** van de EU is een belangrijk instrument voor het aanpakken van de verschillende vormen van handelsbelemmeringen waarmee

⁸ COM(2010) 612.

Europese ondernemingen op de markten van derde landen geconfronteerd worden. Bij de versterking van deze strategie zal bijzondere aandacht moeten worden besteed aan onderwerpen als overheidsopdrachten, buitenlandse directe investeringen, en beperkingen van de uitvoer van grondstoffen. Ook de effectieve bescherming en handhaving van intellectuele eigendomsrechten en geografische aanduidingen in derde landen zijn van groot belang om Europese ondernemingen, met name in innovatieve sectoren, in staat te stellen zich op derde markten te begeven en daar te concurreren.

Handelsbeschermingsinstrumenten zijn evenzeer van essentieel belang om het bedrijfsleven van de EU te beschermen tegen oneerlijke praktijken. De mogelijkheden om een beroep te doen op deze instrumenten dienen verruimd te worden, vooral voor kmo's. Meer in het algemeen zijn continue inspanningen noodzakelijk met betrekking tot de uitvoering van, het toezicht op en de handhaving van bestaande multi- en bilaterale overeenkomsten.

In de sterk interactieve nieuwe wereldeconomie is succes afhankelijk van **het vermogen van ondernemingen toegang te krijgen tot internationale markten en gebruik te maken van wereldwijde waardeketens**. Het huidige multilaterale op regels gebaseerde stelsel, dat redelijke garanties voor effectieve handhaving en beslechting van geschillen biedt, zou dat aanzienlijk vergemakkelijken; ook meer wereldwijde convergentie van regelgeving en normen voor verhandelde goederen en diensten, die uitgebreid en versterkt moet worden, zou daartoe bijdragen. Dit multilaterale stelsel zou aangevuld moeten worden met regionale en bilaterale overeenkomsten. Ook zouden nieuwe terreinen als concurrentiebeleid, staatssteun en buitenlandse directe investeringen behandeld moeten worden.

Wat de regelgeving betreft, bestaat met name dringend behoefte aan wereldwijd compatibele regels en normen voor **nieuwe verhandelbare goederen, diensten en technologieën**. Deze regels en normen zouden gebaseerd moeten zijn op de beginselen van betere regelgeving en dus zo kosteneffectief mogelijk. Het uiteindelijke doel is convergentie van regels en normen op internationaal niveau in alle gevallen waar dat mogelijk is. Waar dat niet mogelijk is, dient gebruik te worden gemaakt van de mechanismen die zijn voorzien in het WTO-verdrag over technische handelsbelemmeringen. De EU zal ook trachten te verhinderen dat er nieuwe non-tarifaire belemmeringen worden ingevoerd en goede regelgevende praktijken bevorderen in haar bilaterale gesprekken over regelgeving met belangrijke partners.

In gevallen waar de Europese wetgeving **traceerbaarheidsvoorschriften** oplegt, dragen die bij tot de kwaliteit en veiligheid van zowel geïmporteerde producten als in de EU geproduceerde goederen. In sommige gevallen zou het zinvol kunnen zijn als de EU de uitbreiding daarvan aan onze handelspartners voorstelt. De EU heeft bijzonder belang bij **nauwere economische samenwerking met aangrenzende landen** door middel van het Europese Nabuurschapsbeleid. **OOA's** (overeenkomsten inzake overeenstemmingsbeoordeling en aanvaarding van industrieproducten), gebaseerd op aansluiting bij de EU-regels, kunnen het vrije verkeer van goederen waarborgen. De nauwere economische integratie van aangrenzende landen op bepaalde terreinen van de eengemaakte markt kan voor beide partijen concrete voordelen opleveren en kan handel en investeringen bevorderen. De EU zal ook een groter deel van de in het kader van het Europese nabuurschaps- en partnerschapsinstrument beschikbare fondsen aanwenden voor capaciteitsopbouw en goede economische governance in partnerlanden.

De internationalisering van waarde- en aanvoerketens biedt een aanzienlijk groeipotentieel, maar confronteert kmo's ook met bijzondere uitdagingen. Momenteel exporteert slechts 25% van de kmo's naar buitenlandse markten binnen en buiten de EU⁹. Om **kmo's te helpen internationaal actief te worden**, is het noodzakelijk dat zij beschikken over de juiste informatie en ondersteuning op markten buiten de EU. Sommige lidstaten en bedrijfsorganisaties bieden al dergelijke ondersteuning, maar er is nog veel ruimte voor meer synergie tussen de inspanningen van de EU, de lidstaten en deze organisaties. Het Enterprise Europe Network heeft al een belangrijke adviserende en faciliterende rol gespeeld bij internationale samenwerking in het bedrijfsleven, met name met de Mediterrane landen, en de internationale ondersteuning van kmo's door dit netwerk dient verder ontwikkeld te worden. Voortbouwend op de ervaring met de China SME IPR Helpdesk zal de Commissie verder werken aan het verbeteren van de bescherming van intellectuele-eigendomsrechten, met bijzondere aandacht voor andere belangrijke markten van derde landen. Wat onderzoekprocedures op het gebied van handelsbescherming betreft, zal meer aandacht worden besteed aan de speciale situatie van kmo's, hetzij als importeurs, als gebruikers, als klagers of als exporteurs.

De Commissie zal:

- *zodra onderhandelingen zijn afgerond ten behoeve van de Raad en het Parlement een economische analyse opstellen van de gevolgen van de voorgestelde overeenkomst voor de EU, voordat die ondertekend wordt;*
- *een jaarlijks verslag over belemmeringen voor handel en investeringen opstellen voor de Voorjaarsraad, met maatregelen en industriebeleid "buiten de buitengrenzen", waarin ook prioriteiten voor markttoegangsstrategieën en handhavingsactie zullen worden aangegeven. (vanaf 2011);*
- *internationale samenwerkingsinitiatieven inzake regelgeving ontwikkelen, teneinde onze belangrijkste handelspartners aan te sporen om zich aan te sluiten bij nieuwe of bestaande internationale regelingen en wereldwijd compatibele regels en normen te ontwikkelen. In dat verband zouden onze handelsovereenkomsten ook het gebruik van internationale regels en normen, alsmede handelsvriendelijke conformiteitsbeoordelingsprocedures moeten bevorderen bij onze handelspartners;*
- *streven naar meer economische integratie met aangrenzende landen door de voordelen van de Europese eengemaakte markt op bepaalde terreinen uit te breiden, door middel van het Europese Nabuurschapsbeleid, en meer prioriteit te verlenen aan marktinstellingen en economische governance in betrekkingen met ontwikkelingspartners (een mededeling over handel en ontwikkeling zal begin 2011 gepubliceerd worden);*
- *een strategie presenteren voor ondersteuning voor de internationalisering van kmo's, met concrete maatregelen die voortbouwen op het beleid zoals uiteengezet in de Small Business Act (een mededeling volgt in 2011);*
- *traceerbaarheidsvoorschriften voor producenten in derde landen opnemen in voorstellen van de Commissie, indien relevant.*

⁹ DG Ondernemingen en industrie: "Internationalisering van kmo's", 2010.

De Commissie roept de Raad en het Europees Parlement op:

- *de aanneming van het voorstel van de Commissie betreffende het aangeven van het land van oorsprong van bepaalde uit derde landen geïmporteerde producten te versnellen.*

6.2. Het waarborgen van de toegang tot grondstoffen en cruciale producten

De veilige, betaalbare en betrouwbare toegang, zonder marktverstoring, tot grondstoffen is essentieel voor het concurrentievermogen van onze industrie, en voor innovatie en werkgelegenheid. Het veiligstellen van de aanvoer is niet zozeer een kwestie van de mate van afhankelijkheid van invoer, maar meer van de mate van diversificatie van leveranciers en hun betrouwbaarheid, ongeacht waar die zich bevinden. **Goed functionerende wereldmarkten** voor grondstoffen en basisproducten zijn van essentieel belang voor een efficiënte verdeling van hulpbronnen en om technologische vooruitgang mogelijk te maken. Schommelingen op korte termijn van deze prijzen maken het echter noodzakelijk de niet onaanzienlijke risico's daarvan af te dekken, terwijl tegelijkertijd door de opkomst van de nieuwe markten in de wereldeconomie de wereldwijde wedijver om toegang tot deze hulpbronnen is toegenomen.

Met het oog op deze problemen heeft de Commissie met name in november 2008 het **Grondstoffeninitiatief** gelanceerd en in juni 2010 opdracht gegeven tot een gedetailleerde analyse van de vraag naar en potentiële tekorten aan belangrijke grondstoffen. Deze initiatieven hebben het fundament gelegd voor een EU-strategie inzake grondstoffen, die uitgaat van het concept "toegevoegdewaardeketen", en die de driepijlerstrategie zal blijven volgen teneinde: i) een vlak speelveld te waarborgen wat betreft de toegang tot hulpbronnen in derde landen; ii) een duurzame aanvoer van grondstoffen uit Europese bronnen te bevorderen, en iii) het verbruik van primaire grondstoffen terug te dringen door een effectiever gebruik van hulpbronnen en het bevorderen van recycling.

Er is behoefte aan nieuwe regels en overeenkomsten over **duurzaam internationaal beheer van en toegang tot grondstoffen** op multilateraal niveau, en aan beleid om uitvoerbepalingen en ongerechtvaardigde beperkingen van opsporing en winning in derde landen, met name strategische partnerlanden en Afrika, aan te pakken. Strikte toepassing van de bestaande EU-regels in gevallen van concurrentievervalsende overeenkomsten of marktconcentraties die de toegang tot grondstoffen in gevaar dreigen te brengen, is eveneens belangrijk. Verder is het noodzakelijk **winnings- en verwerkingstechnologieën** te bevorderen die ook leiden tot een efficiënt gebruik van hulpbronnen, recycling, substitutie en meer gebruik van hernieuwbare grondstoffen om de kritieke afhankelijkheid van de EU van primaire grondstoffen te verminderen, en de milieubalans te verbeteren, onder andere door meer gebruik van secundaire grondstoffen (schroot), afgedankte elektronische apparatuur en voertuigen die naar derde landen worden uitgevoerd; handhaving van de verordening betreffende de overbrenging van afvalstoffen; hergebruik of recycling van producten en materialen op basis van overeengekomen minimumnormen. De randvoorwaarden voor een **duurzame aanvoer en duurzaam beheer van grondstoffen binnen de EU** dienen ook te worden gewaarborgd door bevordering van efficiënt gebruik van de eigen hulpbronnen van de EU, recycling en meer substitutie. Investerings in de opsporing van nieuwe bronnen van grondstoffen binnen de EU kunnen bevorderd worden door uitwisseling van beste praktijken op het terrein van bodemgebruik en maritieme ruimtelijke ordening en administratieve voorwaarden voor opsporing en winning, met waarborging van duurzaamheid. Ook het bevorderen van investeringen in nieuwe en meer efficiënte technologieën voor opsporing en winning is essentieel. In sectoren als de voedingssector valt het lokale betrekken van duurzame grondstoffen tegen concurrerende prijzen onder het landbouwbeleid van de EU.

De Commissie zal:

- *een Grondstoffenstrategie presenteren, met voorstellen voor het bevorderen van betere randvoorwaarden voor een duurzame aanvoer van primaire grondstoffen uit de EU zelf, meer recycling, en het vinden van substituten voor andere grondstoffen (in 2010).*

7. HET BEVORDEREN VAN DE MODERNISERING VAN DE INDUSTRIE

7.1. Efficiënt en koolstofarm gebruik van hulpbronnen en energie

De industrie van de EU dient het tempo van de overgang naar een koolstofarme economie met een efficiënt gebruik van hulpbronnen en energie op te voeren. Het bestrijden van klimaatverandering en een efficiënter gebruik van hulpbronnen kan leiden tot lagere kosten en minder milieueffecten door een beter gebruik van hulpbronnen en energie. Dit wordt steeds belangrijker, zowel met het oog op duurzame groei en nieuwe banen als om een concurrentievoordeel te behalen in antwoord op de toenemende wereldwijde competitie om hulpbronnen en de noodzaak van milieubescherming. Het aanstaande kerninitiatief inzake **efficiënt gebruik van hulpbronnen** zal een kader bieden voor een soepele en ambitieuze ontkoppeling van het gebruik van hulpbronnen en koolstofproductie van economische groei. Ook dienen er specifieke langetermijnmaatregelen met betrekking tot energie-efficiëntie genomen te worden om potentiële energiebesparingen in de industriële, energie- en transportsystemen te realiseren. De routekaart (roadmap) van de EU voor een koolstofarme economie in 2050, met mijlpalen voor 2030, zal wegen aangeven voor technologische verbeteringen en structurele veranderingen in de industriële, energie- en transportsystemen die essentieel zijn voor het stimuleren van innovatie, het bevorderen van groei en het creëren van nieuwe banen, en de verhoging van de energiezekerheid van de EU.

Er is dus behoefte aan een concrete en realistische strategie voor de lange termijn om **investerings te stimuleren die gericht zijn op koolstofreductie en efficiënt gebruik van energie en hulpbronnen in de gehele industrie**. Onderzoek en innovatie, zowel in de private als in de publieke sector, zijn noodzakelijk, in combinatie met doordachte en marktgebaseerde milieuwetgeving die overal in de eengemaakte markt effectief en correct wordt toegepast. Nieuwe regelgeving dient rekening te houden met de noodzaak van overgang naar een economie die efficiënt gebruik maakt van hulpbronnen, en daarnaast ook met de potentiële kosten en lasten op de korte termijn. Koolstoflekken en andere concurrentienadelen voor de industrie van de EU moeten voorkomen worden om verplaatsing van productie en banen naar buiten de Europese Unie tegen te gaan. In de context van internationale klimaatonderhandelingen werkt de EU momenteel aan verbetering van de schaal en effectiviteit van de internationale koolstofmarkten, en aan stimulering van internationale investeringsstromen voor O&O en innovatie op het gebied van koolstofarme technologieën. Bovendien ontwikkelt de EU beleidsmaatregelen die de kosten van klimaat- en energiestrategieën voor de lange termijn kunnen beperken, door het op grote schaal afvangen en opslaan van koolstof en andere innovatieve projecten.

In het kader van nationale energie-efficiëntieplannen hebben alle lidstaten acties ondernomen om ondernemingen te helpen hun energieverbruik terug te dringen. Sommige lidstaten hebben ook concrete actieplannen ontwikkeld om ecotechnologieën aan te moedigen en/of de milieuprestaties van specifieke industrieën te verbeteren. Maar slechts enkele lidstaten hebben al meer algemene strategieën voor een efficiënt gebruik van hulpbronnen ontwikkeld.

In een wereld van "slimme" regelgeving kan een efficiënt gebruik van hulpbronnen in de gehele economie het industriële concurrentievermogen van de EU stimuleren en tegelijkertijd helpen de milieudoelstellingen van de EU te verwezenlijken. Wetgeving dient **voorspelbaar en evenredig** te zijn en de nodige **rechtszekerheid** te bieden om investeringen voor de langere termijn mogelijk te maken. Nieuwe beleidsmaatregelen dienen innovatie aan te moedigen en rekening te houden met kosteneffectiviteit over de levenscyclus, de levensduur van investeringen, en aankoopbeslissingen van ondernemingen en consumenten. Met vooruitziende "slimme" regelgeving kunnen milieudoelstellingen en de doelstellingen van het industriebeleid in overeenstemming gebracht worden. Het milieu- en het industriebeleid dienen hand in hand te gaan. Een zorgvuldige beoordeling van de economische en sociale effecten van milieuwetgeving en andere kosten en baten voor de samenleving maakt deel uit van de effectbeoordeling waarvan regelgevende initiatieven van de Commissie vergezeld gaan, en dient ook op het niveau van de lidstaten verricht te worden. Op die manier kan milieuwetgeving functioneren als een "hefboom" voor innovatie and industriële ontwikkeling, in plaats van als een belemmering.

In deze context is het **duurzame industriebeleid** van de EU expliciet gericht op mogelijkheden voor duurzame groei en het creëren van werkgelegenheid bij de overgang naar een meer efficiënt gebruik van hulpbronnen in de industrie als geheel. Andere beleidsmaatregelen omvatten productbeleid met een levenscyclusperspectief dat verder gaat dan de productiefase, het gebruik van instrumenten zoals de richtlijn inzake ecologisch ontwerp, de energie-etikettering van huishoudelijke apparaten en de Europese milieukeur. Ook het aanmoedigen van initiatieven op basis van vrijwilligheid van het bedrijfsleven en bredere aanvaarding van goede milieupraktijken op basis van het Europese milieubeheer- en milieuauditsysteem (EMAS) en ISO14001-regelingen zijn van groot belang. Nauwlettende monitoring van de vorderingen zal helpen bij het meten van de geboekte vooruitgang en het vaststellen van achterstanden.

Om de EU-markt voor **milieugoederen en -diensten** verder te ontwikkelen, dient de EU te zorgen voor een eerlijke en transparante interne markt die innovatie beloont, met verbeteringen van de standaardisatie- en certificatieregelingen, een meer geharmoniseerde tenuitvoerlegging van het *acquis* (bv. de afval-kaderrichtlijn), meer "groene" overheidsopdrachten en ontwikkeling van de richtlijn inzake ecologisch ontwerp, en opname daarvan in vrijhandelsovereenkomsten.

Om oplossingen te vinden voor de wereldwijde schaarste aan hulpbronnen, en tegelijkertijd rekening te houden met het milieu, zal een groot aantal baanbrekende technologieën om met succes voet te vatten op wereldmarkten nodig zijn. Geleidelijke maar op grote schaal ontplooiende innovatie zal echter al op de korte tot middellange termijn resultaten moeten opleveren. Er is met name behoefte aan een innovatieve benadering met betrekking tot **milieutechnologieën**, vergelijkbaar met de gevolgde aanpak voor sleuteltechnologieën en het strategische energietechnologieën-plan (SET). Het toekomstige actieplan voor eco-innovatie zal de instrumenten ter beschikking stellen om de behoeften inzake ontwikkeling en inzet van belangrijke milieutechnologieën vast te stellen, de coördinatie en de samenwerking tussen de EU en de lidstaten te verbeteren bij ontwikkeling en ontplooiing van deze technologieën, en de bewustwording van het potentieel van nieuwe technologieën te bevorderen. Belemmeringen van grensoverschrijdend ondernemerschap dienen te worden aangepakt door het instellen van een passend regelgevend kader en door meer uniforme toepassing van de bestaande regelgevende kaders.

De Commissie zal:

- *in aansluiting op de toekomstige routekaart (roadmap) van de EU voor een koolstofarme economie tegen 2050 de sectoriële industriële strategieën en beleidsmaatregelen voor de langere termijn ontwikkelen die noodzakelijk zijn voor de overgang naar een koolstofarme economie die efficiënt gebruik maakt van hulpbronnen en energie;*
- *de ontwikkeling van duurzaam concurrentievermogen monitoren, met inbegrip van vrijwillige op duurzaam gebruik van hulpbronnen gerichte initiatieven van het bedrijfsleven van de EU;*
- *het beleid inzake duurzame consumptie en productie/duurzaam industriebeleid herzien en de mogelijke uitbreiding van de richtlijn inzake ecologisch ontwerp tot nieuwe producten overwegen (in 2012);*
- *een actieplan voor eco-innovatie lanceren om het op de markt brengen en de ontplooiing van belangrijke milieutechnologieën te waarborgen.*

De lidstaten wordt verzocht:

- *nauwere coördinatie tussen beleid inzake milieutechnologieën te bevorderen om synergieën en complementariteiten bij de ontplooiing van die technologie te maximaliseren, met inbegrip van beleid ter stimulering van de vraag, met name wat eco-innovatie betreft.*

7.2. Structurele overcapaciteiten

Een belangrijke prioriteit van het nieuwe industriebeleid dient te zijn het bedrijfsleven van de EU te helpen om **zich snel te herstellen na de economische crisis en de nodige aanpassingen dor te voeren**. Met name de nu duidelijk wordende structurele overcapaciteiten in bepaalde sectoren vereisen oplossingen op maat op het niveau van individuele ondernemingen, variërend van nieuwe bedrijfsmodellen en producten tot het compleet verlaten van de markt. Ondernemingen en sociale partners zijn primair verantwoordelijk voor herstructureringen om hun toekomstige concurrentiepositie en overlevingskansen veilig te stellen; de ervaring leert dat concurrentiegedreven structurele aanpassing het snelst en het meest efficiënt is.

De richtsnoeren voor reddings- en herstructureringssteun staan staatssteun alleen toe als die leidt tot herstructurering die bijdraagt tot het herstel van de levensvatbaarheid op de lange termijn, zonder verdere ondersteuning, van de begunstigde onderneming; als de begunstigde zelf ook een passende bijdrage levert aan de kosten van herstructurering; en als de steun vergezeld gaat van maatregelen die de gevolgen van de concurrentieverstoring moeten opvangen. De in de crisis geleerde lessen zullen meegenomen worden bij de herziening van de richtsnoeren voor reddings- en herstructureringssteun.

De lidstaten dienen de herverdeling van arbeid te ondersteunen, binnen het kader van een flexizekerheidsstelsel. Het beter **anticiperen op en beheren van herstructurering** zou werknemers en ondernemingen helpen zich aan te passen aan overgangen die noodzakelijk worden door overcapaciteit en ook door modernisering en structurele aanpassing. De bestaande regels voor staatssteun bieden lidstaten ruime mogelijkheden om steun te gebruiken voor het begeleiden van verandering, bv. door steun voor opleidingen of voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie, of ondersteuning voor risicokapitaal. Op Europees niveau kunnen de regionale fondsen en het Cohesiefonds investeringen en innovatie stimuleren om de

veerkracht van lokale economieën te versterken. Het EFRO heeft zich in toenemende mate geconcentreerd op investeringen die opwaartse verschuivingen in de waardeketen in zowel hi-tech- als traditionele sectoren bevorderen, door investeringen in O&O, innovatie en ICT, terwijl het Cohesiefonds met name investeert in de vervoersprioriteiten van de EU, met het doel de fysieke toegankelijkheid en de milieu-infrastructuur in de minder ontwikkelde lidstaten te verbeteren. Dergelijke investeringen stellen regio's in staat hun eigen innovatieniches te ontwikkelen door "slimme specialisatie".

Een groter **Europees Fonds voor de aanpassing aan de globalisering** zou ook het vermogen van lidstaten en regio's om de fall-out van de crisis onder controle te krijgen, kunnen verbeteren, en zou kunnen helpen omscholing en andere actieve arbeidsmarktmaatregelen voor ontslagen werknemers te bieden.

Het management en de werknemersvertegenwoordigers zijn de hoofdrolspelers bij akkoorden betreffende herstructureringsstrategieën op het niveau van de ondernemingen. Bij dergelijke herstructureringen is overheidsingrijpen echter noodzakelijk om sociale problemen te voorkomen en nieuwe vaardigheden en banen te bevorderen, om zodoende massale ontslagen, de economische achteruitgang van hele regio's of de verplaatsing naar het buitenland van hele bedrijfstakken te voorkomen, en economische en professionele heroriëntering te vergemakkelijken. Het EVV, Business Europe, het CEEP en de UEAPME hebben in 2003 overeenstemming bereikt over "Richtsnoeren inzake verandermanagement en de sociale gevolgen daarvan". Deze richtsnoeren dienen opnieuw bekeken te worden om er sindsdien vergaarde kennis betreffende de beste manieren om op herstructureringen te anticiperen en die te managen, in te verwerken, en om rekening te houden met de ervaringen met de economische en financiële crisis. Geactualiseerde richtsnoeren voor herstructurering kunnen zeer nuttig zijn voor het versterken van het vermogen van het bedrijfsleven en de werknemers om zich aan te passen aan een snel veranderende economische context.

De Commissie zal:

- *de steun van de Unie voor professionele herintegratie van ontslagen werknemers opnieuw bezien, onder andere door de herziening van de verordening betreffende het Europees Fonds voor aanpassing aan de globalisering (EFG) (in 2011);*
- *een raadpleging van de Europese sociale partners over een Europees kader voor herstructurering opstarten (in 2011);*
- *de richtsnoeren voor reddings- en herstructureringssteun herzien (in 2012);*
- *lidstaten en regio's bijstaan, door middel van het cohesiebeleid, bij de diversificatie van bestaande industrieën, het moderniseren van industriële capaciteit, en het stimuleren van investeringen en innovatie om de veerkracht van lokale economieën te herstellen en te versterken;*
- *voorstellen indienen voor het versnellen van de uitvoering en het verbeteren van de doelgerichtheid van de Europese structuurfondsen, in het vijfde cohesieverslag (2010) en in het nieuwe regelgevende kader voor het cohesiebeleid (2011).*

7.3. Voortbouwen op maatschappelijk verantwoord ondernemerschap

Maatschappelijk verantwoord ondernemen kan bijdragen tot het concurrentievermogen en de duurzaamheidsprestaties van het Europese bedrijfsleven. Het helpt het vertrouwen in het bedrijfsleven te versterken, hetgeen belangrijk is voor het creëren van een omgeving waarin ondernemerschap kan gedijen. De financiële crisis heeft aangetoond dat een nieuwe benadering noodzakelijk is om **het juiste evenwicht te vinden tussen het maximaliseren van winsten op de korte termijn en het duurzaam creëren van waarden op de langere termijn**. De Europese ondernemingen dienen zich te bezinnen op hun bijdrage aan duurzame groei en het creëren van nieuwe banen, en rekening te houden met de belangen van de werknemers en de burgers die de gevolgen van zakelijke beslissingen ondervinden. Een goede zakelijke ethiek en gezonde waarden kunnen bijdragen tot herstel van de crisis.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen kan Europese ondernemingen helpen een leidende positie in te nemen op markten die steeds meer belang hechten aan sociale en milieuaspecten. Het bedrijfsleven van de EU heeft al een aantal belangrijke initiatieven gelanceerd die gericht zijn op duurzaam gebruik van hulpbronnen, zoals het "Responsible Care"-initiatief van de chemische industrie, het Global e-sustainability initiatief en de Materials Stewardship Policy van de International Council on Mining and Metals.

Het aanmoedigen van duurzame groei houdt in dat consumenten de nodige informatie moeten krijgen om milieuvriendelijke goederen en diensten te kunnen kopen. Die informatie dient ook gegevens over de "ecologische voetafdruk" van producten en diensten te omvatten. De Commissie zal werken aan een gemeenschappelijke Europese methodologie voor het beoordelen van de milieueffecten van consumentenproducten, gebaseerd op een analyse van de levenscyclus en objectieve criteria.

De Commissie zal:

- *een nieuw beleidsinitiatief inzake maatschappelijk verantwoord ondernemen voorstellen, waarin kwesties als zaken doen en mensenrechten en verplichte openbaarmaking van milieu-, sociale, werkgelegenheidsgerelateerde en governance-informatie aan de orde zullen komen (in 2011);*
- *de vrijwillige op duurzaam gebruik van hulpbronnen gerichte initiatieven van het bedrijfsleven van de EU monitoren (vanaf 2011);*
- *vóór 2012 de mogelijkheid van een initiatief betreffende de ecologische voetafdruk van producten onderzoeken.*

8. DE SECTORSPECIFIEKE DIMENSIE – EEN DOELGERICHTE AANPAK

Daar alle sectoren belangrijk zijn, zal de Commissie voor alle sectoren een doelgerichte aanpak blijven volgen. Voor bepaalde soorten sectoren kunnen enkele sectorspecifieke initiatieven worden genomen:

- een sectoraal industriebeleid voor **ruimtevaart** op grond van de door het Verdrag van Lissabon verleende nieuwe bevoegdheden;
- de sectoren motorvoertuigen en vervoermaterieel zullen een belangrijke rol spelen bij de ontwikkeling van oplossingen voor een **duurzame mobiliteit**;

- sectoren die zeer veelbelovend zijn voor het aanpakken van de **andere toekomstige maatschappelijke uitdagingen, namelijk klimaatverandering, gezondheid en veiligheid** (bijvoorbeeld de sectoren gezondheidszorg, milieugoederen en –technologieën, energievoorziening, en veiligheid);
- **sectoren waar overwegingen m.b.t. de waardeketen bijzonder belangrijk zijn** (bijvoorbeeld de sectoren chemicaliën, engineering, vervaardiging van vervoermaterieel, levensmiddelen, en zakelijke diensten);
- **energie-intensieve sectoren** die aan internationale concurrentie blootgesteld zijn, moeten kunnen profiteren van de voordelen van concurrerende energiemarkten, die gunstige randvoorwaarden creëren die hen in staat zullen stellen om in de EU goed te presteren (toegang tot energie en grondstoffen tegen concurrerende prijzen, gelijke spelregels op de wereldmarkt, enz.).

Het thema van alle volgende initiatieven en demonstratieprojecten is de bevordering van de industriële innovatie. Het concurrentievermogen van de Europese industrie en alle sectoren ervan kan immers alleen in stand worden gehouden als zij haar innovatievermogen verbetert. In deze context moet innovatie in ruimere zin worden opgevat, d.w.z. dat zij verder gaat dan technologie en ook bedrijfs- en organisatiemodellen omvat. Alle sectoren moeten hun innovatieprestaties verbeteren, en dat geldt zowel voor traditionele of lowtechsectoren als voor nieuwe of hightechsectoren. Het innovatievermogen moet door beleid worden ondersteund wanneer de markt alleen niet met resultaten komt. Voor de uitvoering van deze acties zal gebruik worden gemaakt van de beschikbare financiële middelen.

8.1. Ruimtevaart: stuwende kracht voor innovatie en concurrentievermogen ten dienste van de burger

De ruimtevaartindustrie is een investeringsintensieve hightechindustrie waaraan grote risico's verbonden zijn. Zij wordt sterk gesubsidieerd in alle landen met ruimtevaartactiviteiten waar zij hoofdzakelijk van institutionele programma's afhankelijk is. Europa heeft reeds een grote hightechruimtevaartindustrie, die voorziet in een aanzienlijk deel van de mondiale commerciële behoeften aan de vervaardiging en lancering van satellieten en aan de bijbehorende diensten. De Europese industrie levert systemen en diensten op het gebied van telecommunicatie, navigatie en aardobservatie waarmee in de EU de veiligheid wordt gegarandeerd, grote maatschappelijke uitdagingen zoals de klimaatverandering worden aangepakt, en het concurrentievermogen van de Europese industrieën wordt versterkt.

In een omgeving met steeds scherpere concurrentie, waarin zich nieuwe ruimtevaartmogendheden aandienen, moet Europa voortbouwen op zijn verwezenlijkingen om de totstandbrenging van een solide en evenwichtige industriële basis te stimuleren. Het Europese industriebeleid op het gebied van ruimtevaart moet de gehele toeleveringsketen omvatten, inclusief mkb, teneinde te zorgen voor een groter internationaal concurrentievermogen en onafhankelijkheid in strategische sectoren (zoals lanceerraketten), alsook de ontwikkeling van een markt voor ruimtevaartproducten en -diensten mogelijk maken, met name nieuwe door satellieten aangeboden diensten op basis van wereldwijde satellietnavigatiesystemen (GNSS, Global Navigation Satellite Systems), wereldwijde monitoring voor milieu en veiligheid (GMES, Global Monitoring for Environment and Security) en satellietcommunicatie-infrastructuren.

Het ruimtevaartbeleid wordt bepaald door drie belangrijke aspecten: maatschappelijk (de voordelen voor het welzijn van de burgers die kunnen worden verkregen uit de verkenning en het gebruik van de ruimte), economisch (de ruimtevaart genereert kennis en is een stuwende kracht voor innovatie) en strategisch (de ruimtevaart draagt bij aan de beeldvorming van de Europese Unie als wereldspeler). Artikel 189 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie verleent de Unie een gedeelde bevoegdheid op het gebied van ruimtevaartbeleid met het specifieke doel de wetenschappelijke en technische vooruitgang, het industriële concurrentievermogen en de uitvoering van haar beleid te bevorderen.

Om deze doelstellingen te verwezenlijken en daarbij profijt te trekken van de gedane investeringen en het innovatiepotentieel van de ruimtevaart maximaal te benutten, zal de Commissie doorgaan met de totstandbrenging van Galileo/EGNOS (European Geostationary Navigation Overlay System), GMES, en ruimtevaart en veiligheid.

Galileo/EGNOS en GMES zijn gevestigde programma's waarvan de voltooiing en voortzetting na 2013 in 2011 het voorwerp zullen uitmaken van wetgevingsvoorstellen overeenkomstig algemene voorstellen voor het meerjarig financieel kader. De Commissie is nog steeds vast voornemens de Galileo-constellatie te voltooien en een nieuwe governanceregeling in te voeren.

GMES is de belangrijkste ruimtevaartbijdrage van de Unie om de **klimaatverandering** aan te pakken. Het is dan ook noodzakelijk de ruimteobservatie-infrastructuur die bedoeld is voor het monitoren van land, oceanen, atmosfeer en luchtkwaliteit, alsook voor het reageren op noodsituaties en voor de veiligheid, te voltooien zodat het GMES zijn functie op het gebied van klimaatverandering kan vervullen.

Ruimtevaarttoepassingen zijn een instrument van essentieel belang voor de **veiligheid van de burger**. Aan deze veiligheidsbehoeften kan worden voldaan hetzij door op een gecoördineerde wijze gebruik te maken van de nationale capaciteiten, hetzij door gemeenschappelijke capaciteiten te ontwikkelen. De Unie moet haar partnerschap met de lidstaten versterken om ervoor te zorgen dat veiligheidsmissies niet afhankelijk zijn van de middelen van derde landen, en om de continuïteit van door de lidstaten zelf ondernomen missies te garanderen.

De ruimtevaartinfrastructuur is een infrastructuur van cruciaal belang die bijdraagt aan de veiligheid en het welzijn van de burger. Zij moet worden beschermd tegen de risico's die verband houden met onder meer ruimtevuur en zonnestraling. De bestaande beveiligingscapaciteiten van de lidstaten moeten worden ontwikkeld teneinde een betrouwbaar Europees **systeem voor omgevingsbewustzijn in de ruimte** tot stand te brengen. De Unie moet de organisatie en governance van dat systeem definiëren, rekening houdend met het duale karakter ervan en met de noodzaak om de duurzame exploitatie ervan te garanderen.

Ruimtevaart is een belangrijk onderdeel van het **onderzoek- en innovatiebeleid** van de Unie. De steun voor ruimtevaartonderzoek zal worden bepaald bij de opstelling van het volgende kaderprogramma voor onderzoek en technologische ontwikkeling.

Satellietcommunicatie is zowel uit economisch als technologisch oogpunt een ruimtevaartsector van cruciaal belang. Deze sector draagt bij aan de totstandbrenging van de digitale agenda voor Europa en met name tot het dichten van de breedbandkloof. Het voorstel

van de Commissie voor een programma inzake het radiospectrumbeleid is een belangrijke stap op weg naar de verwezenlijking ervan.

Met het oog op de uitvoering van deze acties moet een **verbeterde governanceregeling** worden geïmplementeerd. Ten eerste moet de Europese Unie het partnerschap met de lidstaten versterken en overeenkomstig artikel 189 van het Verdrag de inspanningen coördineren die nodig zijn voor de verkenning en de exploitatie van de ruimte. Ten tweede verbindt het Verdrag van Lissabon de Unie ertoe "elke nuttige relatie [...] met het Europees Ruimteagentschap" aan te gaan. In het licht van haar toenemende betrokkenheid bij de ruimtevaart moet de Europese Unie haar relaties met het ESA opnieuw evalueren, terwijl aan de andere kant een geleidelijke ontwikkeling van het ESA nodig is. Ten derde moet worden gezorgd voor een betere coördinatie tussen de EU-programma's en tussen deze programma's en de programma's van het ESA en de lidstaten.

Passende aandacht moet worden geschonken aan **internationale samenwerking**, die van cruciaal belang is voor de ruimtevaart, onder meer aan het ontwikkelingspotentieel ervan, met name voor Afrika.

De Commissie zal:

- *in 2011 maatregelen voorstellen om de prioriteiten van het op artikel 189 van het VWEU gebaseerde ruimtevaartbeleid te realiseren;*
- *doorgaan met een industriebeleid op het gebied van ruimtevaart dat in nauwe samenwerking met het Europees Ruimteagentschap en de lidstaten wordt ontwikkeld.*

8.2. Duurzame mobiliteit

De ontwikkeling en toepassing van technologieën voor **schone en energiezuinige voertuigen** bieden een kans om een aanzienlijke invloed uit te oefenen op de emissie van broeikasgassen, luchtverontreiniging en lawaaihinder, en om het marktleiderschap van de Europese automobielsector te versterken. Er zal – en daarin zal verder moeten worden gegaan dan in de in april 2010 aangekondigde strategie¹⁰ – een aanzienlijke financiering van investeringen in infrastructuur nodig zijn, met inbegrip van proefprojecten om baanbrekende technologieën in bepaalde steden en regio's te demonstreren. De EU zal industrieel leiderschap moeten ontwikkelen op het gebied van belangrijke technologieën, met name batterijtechnologie en mogelijke vervangingsmiddelen voor lithium. Voorts zal ook het potentieel voor nieuwe soorten goederen en diensten moeten worden onderzocht.

In het ELECTRA-rapport werd de aandacht gevestigd op het potentieel voor de toepassing van technologieën voor **energieopslag ten behoeve van het spoorwegverkeer** en voor automatische treinbewaking teneinde de energie-efficiëntie aanzienlijk te vergroten, onder meer door de hybridisatie van dieseltractie en een systeemaanpak voor aan boord en langs het spoor geïnstalleerde opslagsystemen voor elektrische tractie. De sector zou profijt trekken van meer investeringen in onderzoek naar en het simuleren en testen van technologieën met het oog op de verdere harmonisatie van normen binnen de EU en daarbuiten. Hogesnelheidstreinen zijn een markt waarop concurrenten van buiten de EU een sterke positie innemen. Een nauwere samenwerking tussen Europese ondernemingen bij de ontwikkeling van hogesnelheidstreinen kan voordelen opleveren: deze mogelijkheid moet worden

¹⁰ "Een Europese strategie voor schone en energiezuinige voertuigen", COM(2010) 186 van 28.4.2010.

bestudeerd. Er moet in ieder geval worden gezorgd voor een Europese markt zonder concurrentievervalsing.

De **lucht- en ruimtevaartindustrie** en sommige onderdelen van de **maritieme industrie** zijn zeer concurrerende en op mondiaal vlak succesvolle componenten van de EU-industrie. Er zullen inspanningen moeten worden geleverd om de efficiëntie te vergroten en de gevolgen voor het milieu te verminderen. Er is via de onderneming Clean Sky reeds aanzienlijke steun beschikbaar voor onderzoek en innovatie op het gebied van groene vliegtuigen. Er zal voortdurend moeten worden geïnnoveerd om groenere vliegtuigen en schepen met lage emissie te ontwikkelen en de milieuproblemen aan te pakken. Alternatieve brandstoffen, de totstandbrenging van het gemeenschappelijke luchtruim en de verdere vermindering van het lawaai van vliegtuigen staan bovenaan op de bestaande welomlijnde beleidsagenda. Een belangrijke zakenkans voor de EU-scheepsbouw is de betrokkenheid van deze sector bij de bouw en de betrouwbare exploitatie van offshore-windmolenplatforms en de nodige ondersteuningsvaartuigen.

De Commissie zal:

- *een platform voor schone en energiezuinige voertuigen voorstellen waarbij de lidstaten, de industrie en andere belanghebbenden worden bijeengebracht om te zorgen voor investeringen in infrastructuur, inclusief proefprojecten, en om onderzoekinitiatieven betreffende belangrijke technologieën en materialen te nemen (2012);*
- *een strategisch plan inzake vervoerstechnologieën opzetten (2011), waaronder een strategisch initiatief inzake schone vervoerssystemen en een e-mobiliteitspakket om de efficiëntie en de veiligheid van de vervoerssector te vergroten;*
- *een uitvoerbaarheidsstudie naar demonstratieprojecten inzake energieopslag ten behoeve van het spoorwegverkeer en de hybridisatie van dieseltractie ondernemen, teneinde via demonstratieprojecten en verdere onderzoekprojecten de energie-efficiëntie te vergroten en het concurrentievermogen te versterken (oproep tot het indienen van voorstellen in 2012/2013).*

8.3. Aanpakken van maatschappelijke uitdagingen

De **farmaceutische industrie en de met de gezondheidszorg samenhangende industrie**, inclusief **medische hulpmiddelen**, zijn mondiaal toonaangevende sectoren die een essentiële rol spelen bij het zoeken naar nieuwe medische behandelingen en geneesmiddelen en bij het verbeteren van de gezondheid en de levenskwaliteit van de EU-burgers, met name ten behoeve van de vergrijzende bevolking. In dit verband moet op basis van maatschappelijk verantwoord ondernemen een partnerschap tussen de particuliere en de openbare sector tot stand worden gebracht om een snellere toegang tot geneesmiddelen en behandelingen en een grotere transparantie mogelijk te maken, waarbij innovatie en een grotere industriële concurrentiekracht worden beloond. In het kader van de Gemeenschappelijke Onderneming voor het initiatief inzake innovatieve geneesmiddelen wordt een dergelijk publiek-privaat partnerschap tot stand gebracht met het doel sneller veiligere geneesmiddelen beschikbaar te stellen. Bovendien zouden een grotere transparantie van en een betere coördinatie tussen de prijsstelsels- en vergoedingssystemen van de lidstaten helpen om onnodige vertragingen bij het op de markt brengen te vermijden en de werking van de interne markt voor

geneesmiddelen te verbeteren. Voorts zal de Commissie een proef met een Europees innovatiepartnerschap op het gebied van actief en gezond ouder worden opzetten¹¹.

De EU-**veiligheidsindustrie** wordt geconfronteerd met een zeer gefragmenteerd interne markt en een zwakke industriële basis. De nationale regelgevingskaders lopen sterk uiteen en de markt voor beveiligingsproducten is sterk gediversifieerd, gaande van camera's tot complexe scannersystemen. Met het oog op de levering van een beveiligingssysteem moeten fabrikanten, systeemintegratoren en dienstverleners nauw samenwerken met de klanten. Het is van essentieel belang een snel systeem voor de goedkeuring van prioritaire technologieën te ontwikkelen, aanzienlijke verdere vooruitgang op het gebied van harmonisatie en normalisatie te boeken, gecoördineerde overheidsopdrachten in overweging te nemen, en het onderzoek naar beveiligingstechnologieën, inclusief voor tweërlei gebruik, te bespoedigen. Wat de laatstgenoemde technologieën betreft, zal de Commissie zorgen voor coördinatie met het Europees Defensieagentschap.

De **bouwsector** kan ook een aanzienlijke bijdrage leveren aan de reactie op de klimaatverandering en andere maatschappelijke en milieu-uitdagingen. In de herziene richtlijn betreffende de energieprestaties van gebouwen is de overgang naar bijna-nulenergiegebouwen in Europa vanaf 2021 als doel gesteld, terwijl door het opvoeren van de eisen inzake energieprestaties nieuwe normen voor gebouwen zullen worden vastgesteld. Dit is een kans voor de bouw- en de renovatiesector.

De op **biomaterialen gebaseerde markten** waar de vraag hoog is en het wetgevingskader gunstig, kunnen een aanzienlijke bijdrage leveren aan de omvorming van de EU tot een duurzamere economie. Er zal echter moeten worden gezorgd voor de juiste wetgeving en randvoorwaarden om de acceptatie van hernieuwbare grondstoffen voor industrieel gebruik (bv. hout en papier, maar ook biokunststoffen, biosmeermiddelen, farmaceutica) aan te moedigen en de duurzaamheid te garanderen; technologische innovatie moet door middel van demonstratieprojecten worden gestimuleerd; en er zullen Europese en internationale normen moeten worden ontwikkeld voor nieuwe technologieën. De lopende werkzaamheden met betrekking tot specifieke productetiketten (bv. de milieukeur) en richtsnoeren en adviseringsnetwerken in verband met overheidsopdrachten moeten worden voortgezet.

De Commissie zal:

- *samen met de lidstaten, de industrie en andere belanghebbenden in de gezondheidssector een proces inzake gezondheidszorg en farmaceutica ontwikkelen om maatschappelijk verantwoord ondernemen te bevorderen, de toegang tot geneesmiddelen te verbeteren en het concurrentievermogen van de farmaceutische industrie te versterken. Om de werking van de interne markt voor geneesmiddelen te vergemakkelijken, zal zij tevens van de gelegenheid gebruikmaken om Richtlijn 89/105/EEG betreffende de doorzichtigheid van prijsstellings- en vergoedingsprocedures te herzien;*
- *een initiatief betreffende de beveiligingsindustrie presenteren, inclusief een snel systeem voor de goedkeuring van prioritaire technologieën, de vaststelling van prioriteiten voor harmonisatie en normalisatie, het in overweging nemen van gecoördineerde overheidsopdrachten, en de oprichting van een Europees platform inzake beveiliging en producten voor tweërlei gebruik (vanaf 2012);*

¹¹ COM(2010) 546.

- *een strategie voor het duurzame concurrentievermogen van de bouw ontwikkelen teneinde passende randvoorwaarden voor de interne markt voor bouwproducten en –diensten te creëren, de hulpbronnefficiëntie en de milieuprestaties van bouwondernemingen te verbeteren, en vaardigheden, innovatie en technologische ontwikkeling te bevorderen om in nieuwe maatschappelijke behoeften te voorzien en met nieuwe klimaatrisico's om te gaan (2011);*
- *de voorwaarden scheppen om op biomaterialen gebaseerde markten tot stand te brengen, door de desbetreffende wetgeving en randvoorwaarden voor industrieel gebruik te verbeteren, de innovatie door middel van demonstratieprojecten te bevorderen, en Europese en internationale normen te ontwikkelen (2012).*

8.4. Versterking van het concurrentievermogen van de EU via de waardeketen

De EU moet meer aandacht besteden aan de waardeketen in het productieproces. Zoals hierboven beschreven, hangt de industrie in toenemende mate af van de input van grondstoffen en tussenproducten en is zij ook op cruciale wijze afhankelijk van de zakelijke diensten verlenende sectoren die waarde toevoegen en helpen bij het ontwerpen en in de handel brengen van nieuwe goederen en diensten. Dit nieuwe perspectief vereist een andere aanpak ten aanzien van het industriebeleid, waarbij meer rekening wordt gehouden met onderlinge relaties.

De chemische industrie is een goed voorbeeld van de vereiste nieuwe aanpak. Ondanks de economische crisis blijft de **chemische industrie** zeer concurrerend en is zij een van de motoren van de be- en verwerkende industrie in de EU. Deze sector is met een aandeel van 24% van de wereldmarkt een succesvolle internationale speler, maar hij krijgt te kampen met toenemende concurrentie uit China, India en het Midden-Oosten. Als industrie die tussenproducten vervaardigt, heeft de sector een enorm potentieel om zowel het concurrentievermogen als de milieuprestaties van andere verwerkende industrieën te verbeteren door innovatie op het gebied van stoffen en materialen. De Groep op hoog niveau voor chemische stoffen heeft gewezen op een aantal mogelijke bijdragen van de industrie aan het vinden van oplossingen voor de kritieke maatschappelijke uitdagingen waarmee de EU wordt geconfronteerd, zoals het uitbreiden van het gebruik van hernieuwbare materialen, het verhogen van de energie-efficiëntie, het verminderen van het watergebruik, enz.

De gehele Europese voedselvoorzieningsketen is in een aanpassingsperiode terechtgekomen als gevolg van veranderende voorkeuren bij de consumenten, schaarste van hulpbronnen, demografische, gezondheids- en milieufactoren, en bezorgdheid van de klanten over de veiligheid, de gezondheid en de prijzen van levensmiddelen. De **EU-levensmiddelenindustrie** is zeer concurrerend en is goed voor 2% van het bbp van Europa en 13,5% van de totale werkgelegenheid in de be- en verwerkende industrie. Zij moet echter dringend deze problemen aanpakken, ongelijkheden in de onderhandelingspositie tussen levensmiddelenproducenten en detailhandelaren opheffen, de efficiëntie van aanbodstructuren vergroten en de herstructurering ervan vergemakkelijken.

Al ruim twintig jaar is een **structurele verandering aan de gang in de textiel-, kleding- en lederindustrie in de EU**. Technologische ontwikkelingen in combinatie met traditionele sterkten op het gebied van ontwerp en kwaliteit vinden ook hun weg naar grote consumentenmarkten buiten de sector, zoals outdoorsportkleding, luxeproducten of schoeisel. Als gevolg daarvan worden "mass-customized" consumentengoederen almaar couranter, waardoor nieuwe marktkansen voor de Europese be- en verwerkende industrie worden

gecreëerd. Gespecialiseerde producten met hoge toegevoegde waarde vormen reeds een aanzienlijk deel van de activiteiten van de sector; een steeds groter deel van de productie en toegevoegde waarde wordt gegenereerd om maatoplossingen aan te bieden voor andere sectoren zoals gezondheidszorg, weg- en waterbouw, en lucht- en ruimtevaart. Dit werd mogelijk gemaakt door de versterking van de kennisinhoud en de duurzaamheid van de sector die het resultaat is van grote inspanningen op het gebied van O&O en innovatie. Het is van essentieel belang nieuwe zakelijke ideeën en gerelateerde fabricagetechnologieën te bevorderen die gericht zijn op de ontwikkeling van duurzame, gebruikersgerichte, op design gebaseerde producten in de sector textiel en kleding, en ook in andere grote consumentenmarkten.

Met name de **cultuurindustrie en de creatieve bedrijfstakken** zijn belangrijke stuwende krachten voor economische en sociale innovatie in andere sectoren. Design, architectuur en reclame spelen een belangrijke rol bij de ondersteuning van investeringen, bv. in de bouw, voor nieuwe consumententechnologieën, voor milieuvriendelijke oplossingen en in de digitale economie. Zo ook worden mobiliteits- en logistieke diensten van steeds groter belang om waardeketens te ondersteunen en just-in-timeproductie mogelijk te maken. Door nauwere samenwerking tussen deze industrieën en beleidsmakers op EU-, nationaal, regionaal en lokaal niveau zal hun bijdrage aan de economie als geheel worden bevorderd.

De Commissie zal:

- *zorgen voor de follow-up van de Groep op hoog niveau voor het concurrentievermogen van de chemische industrie, met name haar potentiële bijdrage aan het vinden van oplossingen voor kritieke maatschappelijke uitdagingen door middel van innovatiepartnerschappen;*
- *gebruikmaken van het Forum op hoog niveau voor de levensmiddelenindustrie om te zorgen voor een betere werking van de voedselvoorzieningsketen;*
- *strategische initiatieven voorstellen in aansluiting op het Groenboek over de ontsluiting van het potentieel van de cultuurindustrie en de creatieve bedrijfstakken, onder meer een mededeling over belangrijke aspecten van het concurrentievermogen van de mode-industrie, het opzetten van een Europese Alliantie voor creatieve bedrijfstakken en een Europese Alliantie voor de mobiele industrie en de mobiliteitsindustrie, om beleidsmakers en vertegenwoordigers van het bedrijfsleven bijeen te brengen (2011).*

8.5. Aandacht voor de problemen van de energie-intensieve industrieën

Europa moet ook zijn internationale concurrentievermogen vergroten door ervoor te zorgen dat het sneller kan **overschakelen op een koolstofarme en hulpbronnefficiënte economie** in de energie-intensieve industrieën zoals staal, non-ferrometalen, papier, en chemicaliën. Dit zal gebeuren in coördinatie met het aangekondigde kerninitiatief "Efficiënt gebruik van hulpbronnen" en het SET-plan. Investeringen in koolstofarme productie brengen de energie-intensieve industrieën in een sterke positie om hun concurrentievermogen te vergroten en hen minder afhankelijk te maken van de toekomstige energieprijzen.

De energie-intensieve industrieën zorgen voor een aanzienlijk deel van de waardeketen van de be- en verwerkende industrie in de EU en zijn een van de wereldleiders op het gebied van energie-efficiëntie geworden. Zij vormen een integrerend deel van de industriële waardeketen en vervaardigen een goed deel van de industriële producten met CO₂-verlagend effect.

Daarom moeten in de toekomst in Europa de voorwaarden voor een concurrerende productie aanwezig zijn voor de energie-intensieve industrieën. Dit betekent dat voor energie-intensieve industrieën rekening moet worden gehouden met het risico van koolstoflekage, onder meer in samenhang met eventuele indirecte effecten door met de emissiehandel verband houdende verhogingen van de stroomprijzen.

Via technologieplatforms en initiatieven voor leidende markten worden nieuwe **koolstofarme productietechnologieën en –technieken** voor energie-intensieve materiaalverwerkende industrieën ontwikkeld. Er zijn echter passende randvoorwaarden en verdere publiek-private samenwerking nodig om ervoor te zorgen dat deze innovaties tijdig in alle energie-intensieve sectoren worden toegepast en gecommmercialiseerd.

De Commissie zal:

- *de aanpassingen van de regels inzake staatssteun voorstellen die nodig zijn voor een passende vergoeding van indirecte ETS-kosten zoals die welke in de stroomprijzen worden doorberekend, en tegelijkertijd zorgen voor een gelijk speelveld in de interne markt en voor de verwezenlijking van de doelstellingen van de Gemeenschap in het licht van internationale verbintenissen inzake emissievermindering;*
- *een regeling voor een duurzame koolstofarme industrie (SILC) voorstellen om de randvoorwaarden, financieringsacties, gegevensverzameling en andere activiteiten van de EU en de lidstaten te coördineren, teneinde de ontwikkeling en toepassing van koolstofarme technologieën te bevorderen in coördinatie met het SET-plan (vanaf 2011);*
- *in het kader van de discussie over toekomstige publiek-private onderzoekpartnerschappen een initiatief voor de totstandbrenging van een koolstofarme productie in energie-intensieve industrieën in overweging nemen, waarbij de relevante technologieplatforms, de EU en de lidstaten worden bijeengebracht om de O&O-, financierings- en toepassingsstrategieën op te stellen met het oog op een koolstofarme productie;*
- *in partnerschap met de lidstaten en de industrie demonstratieprojecten voor en de invoering van zeer koolstofarme productietechnologieën, inclusief het industrieel afvangen en opslaan van kooldioxide, bevorderen en tegelijkertijd concurrentievervalsingen vermijden (2011-2016);*
- *in het kader van de Europa 2020-strategie verder uitzoeken welke mogelijkheden er zijn om nog andere innovatieve stimuleringsmechanismen met betrekking tot de koolstofmarkt in te stellen, met name voor snelle beslissers.*

8.6. Een versterkte sectorale aanpak

Bovendien zal de Commissie in 2011 de belanghebbenden raadplegen over de beste manier om de industriële dimensie van gezamenlijke technologie-initiatieven en Europese innovatiepartnerschappen te gebruiken en te versterken, zoals aangekondigd in het initiatief Innovatie-Unie, alsook over de prioriteiten in dit verband.

9. CONCLUSIES: EEN NIEUWE EU-GOVERNANCE VOOR HET INDUSTRIEBELEID

De economische en financiële crisis heeft het zwaartepunt van de beleidsmaatregelen voor het industriële concurrentievermogen verlegd naar reddings- en herstelacties op korte termijn,

maar in de toekomst moet de aandacht van beleidsmakers worden gericht op structurele uitdagingen op lange termijn, met name de instandhouding van het concurrentievermogen op wereldvlak, de klimaatverandering, energie, de vergrijzing van de bevolking, vaardigheden en kennis. In het kader van de begrotingsconsolidatie kunnen strategieën voor het concurrentievermogen niet op grote uitgavenprogramma's worden gebaseerd; waarschijnlijker is dat zij zullen gericht zijn op structurele hervormingen op gebieden zoals verbetering van het ondernemingsklimaat, modernisering van het openbaar bestuur, verbetering van het innovatievermogen van ondernemingen, of vergroting van de energie-efficiëntie. Tegelijkertijd kunnen beleidsmaatregelen nodig zijn om de structurele verandering te begeleiden die in en tussen industrieën aan de gang is.

Voor de uitvoering van het nieuwe industriebeleid is ook een effectievere Europese governance nodig. Nationale sectoren en nationale industrieën die weinig interactie hebben met andere sectoren of de rest van de wereld, worden als concepten minder relevant. Het is nu van steeds groter belang strategische Europese industriële belangen aan te geven, en ongecoördineerde **nationale beleidsreacties moeten plaats ruimen voor gecoördineerde Europese beleidsreacties.**

In deze verbeterde en ambitieuze Europese governance zijn twee krachtlijnen te onderscheiden:

- een holistische en beter gecoördineerde visie op beleidsvorming op Europees niveau, waarbij de Commissie en de Europese instellingen, met name de Raad en het Europees Parlement, worden betrokken. Het is van essentieel belang te zorgen voor een betere coördinatie van en interactie tussen de verschillende beleidsmaatregelen die van invloed zijn op het concurrentievermogen, waaronder het onderzoek van de gevolgen voor het concurrentievermogen voor nieuwe beleidsvoorstellen;
- nauwere samenwerking met de lidstaten en monitoring van het succes en de concurrentieprestaties van beleidsmaatregelen op Europees en nationaal niveau. Dit kan nu worden gebaseerd op artikel 173 VWEU van het nieuwe Verdrag van Lissabon betreffende het industriebeleid in het kader van Europa 2020 en de versterkte coördinatie van het economisch beleid, met name via het nieuwe "Europese semester", dat onder meer moet bijdragen tot een beter ontwerp van nationale hervormingsprogramma's¹².

Zo zal de Commissie in het kader van de Europa 2020-strategie regelmatig verslag uitbrengen over het concurrentievermogen, het industriebeleid en de industriële prestaties van de EU en de lidstaten.

Aangezien immers veel van de relevante randvoorwaarden voor een concurrerende en duurzame industrie op nationaal niveau worden vastgesteld, moet de monitoring niet alleen betrekking hebben op de concurrentieprestaties maar ook op het mededingingsbeleid, waaronder factoren als het ondernemingsklimaat, het innovatiesysteem, de concurrentievoorwaarden, de infrastructuur, de efficiëntie van het openbaar bestuur en de vooruitgang op het gebied van energie- en hulpbronnefficiëntie. Uit een eerste analyse van de concurrentieprestaties en het mededingingsbeleid van de lidstaten blijkt dat er over de hele linie ruimte is voor verbetering. Deze analyse zal verder worden verfijnd zodat meer aandacht aan industriële duurzaamheid wordt geschonken, met name in het licht van het aangekondigde

¹² COM(2010) 250.

kerninitiatief "Efficiënt gebruik van hulpbronnen". Het beleidskader op EU-niveau – de Europa 2020-strategie met haar kerninitiatieven en artikel 173 VWEU betreffende het industriebeleid – voorziet in een aantal middelen om de lidstaten aan te moedigen hun inspanningen met het oog op deze verbeteringen op te voeren en aldus bij te dragen aan een betere concurrentiepositie voor de Europese industrie en economie, en de Commissie zal ten volle van deze middelen gebruikmaken.

Een evaluatie van het industriebeleid en het ondernemingenbeleid van de lidstaten kan leiden tot een **betere coördinatie en een beter gemeenschappelijk gebruik van de beschikbare hulpbronnen**, en met rechtsinstrumenten kan ervoor worden gezorgd dat het bestede geld meer waarde oplevert. Dit is des te belangrijker naarmate minder hulpbronnen beschikbaar zijn en naarmate de beleidskaders steeds meer omvatten en steeds gefragmenteerder worden, zoals de laatste decennia het geval was.

Dit soort monitoring zal worden georganiseerd via de Raad Concurrentievermogen en het Europees Parlement en zal verder worden ontwikkeld door middel van intercollegiale toetsing en de uitwisseling van goede praktijken. Het is volledig consistent met het Europa 2020-kader.

Het zal worden opgenomen in de **algemene monitoring van Europa 2020**, maar het accent zal specifiek liggen op de concurrentieprestaties van de lidstaten en de mogelijkheid om van elkaar te leren. Dit moet op zijn beurt bijdragen aan het verbeteren van de nationale beleidsmaatregelen die via de nationale hervormingsprogramma's worden gemonitord¹³.

De volgende gebieden zijn bijzonder geschikt voor de uitwisseling van beste praktijken: de vermindering van de bureaucratie en de beoordeling van de gevolgen voor het concurrentievermogen, "geschiktheidscontroles" en "denk eerst klein" in de nationale wetgeving, beleidsmaatregelen om de toegang tot financiële middelen te vergemakkelijken, belangrijke basistechnologieën, handhaving van intellectuele-eigendomsrechten, de ontwikkeling van opleidingsstrategieën in samenhang met de behoeften van het bedrijfsleven, en het ontwerp van het nationale industriebeleid, met name met betrekking tot individuele sectoren en de betrokkenheid van belanghebbenden. Nauwere samenwerking kan resulteren in synergieën, complementariteiten en een beter gebruik van de hulpbronnen, met name bij de ontwikkeling en toepassing van belangrijke basistechnologieën en milieutechnologieën, maar ook voor sommige specifieke vaardigheden waarvoor de nationale vraag misschien geen compleet leerplan rechtvaardigt. Ten slotte zijn intercollegiale toetsingen, in tegenstelling tot de uitwisseling van beste praktijken en samenwerking, die eerder voor individuele acties aan te bevelen zijn, van groter nut voor meer geïntegreerde en complexe beleidsmaatregelen.

Deze acties kunnen van variabele geometrie zijn naar gelang van de nationale behoeften en omstandigheden. De Commissie zal de komende maanden met de Raad en de lidstaten beraadslagen over de beginselen en de werkwijzen volgens welke zij moeten worden georganiseerd, alsook over de reikwijdte ervan en de volgorde van de prioriteiten. Bovendien zal de Commissie het concurrentievermogen, het industriebeleid en de industriële prestaties van de lidstaten monitoren en er jaarlijks verslag over uitbrengen. Dit zal onder andere de industriële aspecten omvatten van meer beleidsvormen die algemenere doelstellingen nastreven, zoals onderwijs, onderzoek, milieubescherming en klimaatverandering. Bijzondere nadruk zal worden gelegd op ontwikkelingen betreffende de uitwisseling van beste praktijken

¹³ COM(2010) 250.

en gezamenlijke acties. De Europa 2020-strategie is ook van belang voor de hervormingsagenda van de kandidaat-lidstaten van de EU. Kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten moeten daarom ook beginnen met de verwezenlijking van de doelstellingen van het nieuwe geïntegreerde industriebeleid.

De toepassing van de nieuwe aanpak op het industriebeleid moet ondernemingen en investeerders helpen om in Europa werk te maken van een winstgevende, duurzame en werkgelegenheidscheppende industriële productie en het internationale concurrentievermogen uit het oogpunt van productiviteit en kosten te verbeteren. De EU-industrie zou daardoor profiteren van de snelgroeïende wereldmarkt die door de globalisering wordt gecreëerd. Met andere woorden, Europa zou de industriële productie, de werkgelegenheid en de inkomsten het komende decennium zien toenemen, terwijl het de voetafdruk van de industrie wat koolstof en hulpbronnen betreft aanzienlijk kleiner zou zien worden.

De volgende succesindicatoren zullen zorgvuldig worden gemonitord:

- de verbetering van het internationale concurrentievermogen, waarbij de EU met haar concurrenten zal worden vergeleken wat de ontwikkeling van zowel productiviteit als kosten betreft;
- het aantal nieuwe arbeidsplaatsen dat in de industrie en in industriegerelateerde diensten wordt gecreëerd, met speciale aandacht voor het in het mkb gecreëerde aantal;
- het tempo waarmee de productie van de be- en verwerkende industrie stijgt, met name de productie in de eco-industrieën;
- het aandeel van de medium- en hightechsectoren van de be- en verwerkende industrie in de totale toegevoegde waarde en werkgelegenheid van de be- en verwerkende industrie.

De Commissie zal overeenkomstig artikel 173 VWEU:

- *de in deze mededeling beschreven acties uitvoeren om het Europese beleidskader voor het industriebeleid te versterken, en daarbij nauw samenwerken met de Raad en het Europees Parlement;*
- *jaarlijks aan de Raad en het Europees Parlement verslag uitbrengen over het industriële concurrentievermogen en de daarmee samenhangende beleidsmaatregelen en prestaties van de EU en de lidstaten;*
- *het initiatief nemen tot collegiale toetsingen en uitwisselingen van goede praktijken met de lidstaten om de samenwerking inzake industriebeleid in de gehele EU te verbeteren.*

De lidstaten wordt verzocht:

- *samen te werken en waar nodig hun industriebeleid te coördineren;*
- *werk te maken van collegiale toetsingen en uitwisselingen van goede praktijken.*